

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiło jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Franciškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 30.— K
pol leta 15.— "
četrt leta 7-50 "
posamezna številka po 60 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 45 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " " dvakrat . . . 80 "
" " " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja uvrščanja od petit-vrste po 40 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t.j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

IVAN DIMNIK:

Položaj v naši stanovski politiki.

Nad 17 tisoč jugoslov. učiteljstva je doseglo za vso državo enotno ureditev gnotnega vprašanja — enotne plače imamo na podlagi istega zakona za vse. Izvršilo se je s tem naše materialno ujedinjenje! Ne ločimo se več v plačah po pokrajinah, postali smo enaki in s tem nam je postal tudi skupen smoter za naše bodoče materialne zahteve v stanovski politiki. Delo v bodočnosti bo sedaj lažje v tem pogledu, če bomo vedno solidarno in hkrati izražali preko vse države svoje nadaljnje zahteve.

Prezreti pa ne smemo dejstva, da so gotovi krogi v Sloveniji pričeli nastopati ravno proti gori omenjenemu dejstvu, da so pričeli ljudstvo hujskati proti učiteljskim plačam in ne morejo prikriti svojega glavnega namena: da hočejo razbiti zgoraj imenovano enotnost učiteljskih plač, da bi ga radi razdelili zopet po pokrajinah, mu zopet plače neenotno uredili, ker hočejo na ta način zopet zavladati nad njim. S poediniimi slučaji postaja ta gonja po deželi splošna, in na vseh shodih ne izostane stavek: „Kako ogromne plače ima učiteljstvo, in vse to morete plačati vili!“ In te besede prihajajo izvečine iz klerikalnih ust. Dobrodošlo demagoško sredstvo jim je točka novega zakona „o kurivju in stanovanju“, s katerim izkušajo ljudstvo nanovo hujskati in mu slikajo nove strahove, češ: „Dajati bode morali učitelju tudi drva in stanovanje, to vse bode morali vi plačati; nastopite proti temu, nastopite proti šolskemu zakonu, da prepričate to, ali pa prepustite nam, da vam mi to izvojujemo!“

Materialno smo sedaj ujedinjeni v glavnem in potrebuje izvršena regulacija še nekaterih dopolnil. Pravno smo še vedno deljeni in nas urejujejo drugi na podlagi najrazličnejših zakonov, ki so bili v veljavi v raznih pokrajinah in deželah. Izdelan je načrt šolskega zakona, po katerem naj bo tudi pravno enotno urejen za vso državo naš položaj, a do naše pravne enotnosti še ni prišlo in pravno še nismo ujedinjeni. Edina naredba o organizaciji ministrstva prosvete, ki vsebuje tudi par določil o nadzornikih, nam je skupna — če je v tej obliki sploh za nas sprejemljiva in izvedljiva! — naredba ministrstva o organizaciji učiteljskih, se je za naše pokrajine že ponesrečila; drugih takih centralnih naredb ni bilo!

Vse torej teži še na načrtu novega šolskega zakona od Prosvetnega odbora. Reakcionarna stranka v Sloveniji bi rada ta načrt pokopala za vedno in hoče izrabiti zopet ljudstvo v te svrhe. Izvečine vse pokrajinske zveze v državi so zavzele že svoje stališče in korektore k temu načrtu šolskega zakona. Črnogorsko učiteljstvo je podalo to svoje stališče v posebni brošuri, „Dalmatinski Savez“ je izdal tudi brošuro in ima še posebe precizirano svoje stališče, srbsko učiteljstvo je obravnavalo vse vprašanje v „Narodni Prosveti“, le hrvatsko učiteljsko gibanje je v tem oziru nekam zaprto.

Od „Zavezine“ delegacije izvoljeni odsek je v Ljubljani na podlagi predlogov okrajnih učiteljskih društev že zavzel svoje načelno stališče k načrtu šolskega zakona. V kratkem izide podrobno izdelan prenačen načrt šolskega zakona, s katerim bo začrtano naše načelno stališče k posameznim vprašanjem in bo tvorilo nekaj naš stanovski program, za katerega realizacijo se bomo morali bo-

riti. Ta načrt nekako izpopolnjuje dr. Lončarjevo brošuro „O šolski reformi“ in znani Zavezin načrt Ganol-Fleretov, kar skupno lahko označimo kot nekako bistvo naših temeljnih stanovskih zahtev in naš program.

Temeljna zahteva temu načrtu je naše pravno in materialno izenačenje z ostalim državnim uradničtvom, samouprava stanu in samouprava šolstva. V tem oziru je novost uvedba učiteljskih zbornic, da postane učiteljstvo v personalnih vprašanjih samoupravno. V podrobnem pa bomo govorili o tem načrtu, kadar izide!

Eno je sedaj nujno: Da se vse pokrajinske Zveze zedinijo in zavzamejo enotno stališče k načrtu šolskega zakona, da izdelajo in izdajo skupen načrt vsega učiteljstva v državi in stopimo z eno samo zahtevo glede načrta pred javnost. V to svrhu naj bi se čimprej sestali glavni referenti vseh zvez o šolskem zakonu in bi na podlagi svojih stališč izdelali enoten načrt ter ga predložili učiteljski.

Niž manj važno ni drugo stanovsko političko dnevno vprašanje: uvrstitev vsega jugoslovanskega učiteljstva v splošno pragmatiko državnega uradništva. Na podlagi v uvodu omenjene ureditve učiteljskega vprašanja smo postali učitelji državni uradniki s samosvojim, posebnim statusom.

Nečemo predbacivati, da se je namenoma to izvršilo in se je učiteljstvo odcepilo in namenoma nižje uvrstilo kot ostalo državno uradništvo. A enako energično z vso odločnostjo moramo zavrniti zlobno in nizkotno oficiole poročilo „Slomškove zveze“, ki trdi, da je vodstvo „Zaveze“ zakrivilo, da učiteljstvo ni uvrščeno enako z ostalim državnim uradničtvom.

Vprašanje splošne pragmatike se je pojavilo nenaadno in to že po regentovem potrjenju sedaj veljavnega zakona o plačah. Zaveza v Ljubljani in Udruženje v Beogradu so takoj napravile vse pismene in osebne korake. Učiteljstvo je bilo največ prezrto pri uvrstitvi po krivdi prosvetnega ministrstva, kakor smo že takrat takoj poročali. K sreči se takrat vprašanje uveljavljanja pragmatike ni izvršilo. Še je torej čas, da uveljavimo tozadevne svoje zahteve.

„Zaveza“ v Ljubljani je pristopila k splošni organizaciji vsega državnega uradništva in ima svojega zastopnika v odseku centrale drž. uradništva za presovno službene pragmatike. Neobhodno potrebno je, da se zedinijo vse učiteljske zveze v državi in nastopijo enotno in skupno tudi s to zahtevo: da se učiteljstvo uvrsti v službeni pragmatiki enako, kakor ostalo državno uradništvo in ne da ostane državno uradništvo s posebnim statusom!

Oboje zgoraj omenjenih vprašanj nam pa priča o nujni potrebi, da bi danes morali imeti že „Unijo jugoslovanskega učiteljstva“ ustanovljeno, ker bi bila izvedba gorenjih nalog pravzaprav njena naloga. Vsaj širši odbor bi moral že delovati v Beogradu, kakor je bilo to prvotno domenjano. Pa vprašanje referentov se pojavlja in pada ter bi v tem oziru pač morali nekoliko apelirati na srbske brate, da to vprašanje pospešijo, ker menimo, da je ravno to vzrok okornosti aparata.

Vprašanje pravil Unije je postalo danes samosvoje vprašanje, v katerem se je zediniti še pred kongresom, ker so se pojavila različna, neenotna vprašanja k predloženemu načrtu pravil. Vodstvo „Zaveze“ v Ljubljani izda v kratkem predlog

* Izšla leta 1908 in jo ima v zalogi „Zaveza“.

predelanih pravil za Unijo svojim okrajnim društvom v razpravo.

Ze danes se vidi v obrisih, da bo moral biti smoter bodoče Unije v glavnem v naših materialnih in pravnih zahtevah ter se bo morala tudi vsa stanovska politika gibati v tem okvirju, zadržujoč kulturna vprašanja v ozadiju. Postaviti se bo morala popolnoma na materialistiški temelj s sindikalno podlago, če se hoče izogniti vsem podrobnim vprašanjem, ki bi nas utegnile la ovirati, ker se bodo rešila pozneje sama po sebi.

So pa to vprašanja, ki jih ne sme reševati le en del učiteljstva v državi, temveč jih morajo reševati vse pokrajinske zveze — vse učiteljstvo države in smo v tem oziru že danes vezani drug na drugega.

Upokojen s celo plačo!

Ne hudajte se, gospod urednik, da Vam zabrenkam zopet jeremijado o učiteljski mizeriji. No, saj ste jih vajeni. Kdaj pa učiteljstvo ni imelo povoda, pritoževati se zaradi svojih žalostnih gospodarskih razmer. Danes moram javnosti povedati nekoliko o nas upokojencih.

Služboval sem do konca maja 1919, in sicer 3 leta brez izpita in 35 let z izpitom, torej skupaj 38 let. Upokojili so me s „celo plačo“ in delom aktivitetne doklade, tako da imam mesečne pokojnine 469.16 K.

Pokojninski zakoni po vsem svetu, in tako tudi pri nas — prej v Avstriji, sedaj v Jugoslaviji — določajo, da naj se uslužbencu, ki je služboval nepretrgoma gotovo število let (40, 35, 32, 30), kadar prestopi v pokoj, izplačujejo vsi dotedanji službeni prejemki po odbitku stanarine in dela aktivitetne doklade. Kratki smisel pokojninskih zakonov je: „Ker si pošteno do služil svoja leta, si zdaj prost dela, a živel boš odslej ob istih dohodkih brez dela in truda.“ V izreku „upokojen s polno plačo“ pač ne bode nihče iskal drugega pomena, kakor: Kar si zaslužil dosedaj, to bodeš odslej tudi užival.

Zato je vsakega šolskega vodjo ob upokojitvi kolikor toliko zapeklo, ko so mu pri odmerjanju pokojnine odtrgali stanarino in del aktivitetne doklade (seveda popolnoma zakonito!). Ob bornih dohodkih so pomenljivi tudi majhni zneski.

Ker je naša šolska uprava uvidela, da so naše plače in pokojnine mnogo premlabe, zato nam je odmerila draginjske doklade, različne po razmerju službenih let in števila družinskih članov. Razlikovanje v tem oziru je pač pravilno in se mu ne more oporekati. A vse kaj drugega je, da se je delalo razliko med aktivnim učiteljstvom in upokojenci in vdovami. Ali penzionist, njegova žena in otroci potrebujejo manj hrane in obleke, ali kupujejo oni ceneje kakor aktivni tovariši in njih družine? Kaka logika in kaka pravica je v tem, da dobivam jaz kot upokojenec po 35 definitivnih letih z ženo in dvema otrokoma mesečno po 480 K draginjske doklade, moj aktivni tovariš z 21 definitivnimi leti in ravno toliko družino pa 810 K, to je za 42 % več nego jaz.

Vsled načina, kakor so se nam odmerjale pokojnine in draginjske doklade, smo upokojenci in vdove udarjeni prav neusmiljeno. Jaz imam danes mesečne pokojnine z draginjsko doklado 949.16 K, moj aktivni tovariš s 14 službenimi leti manj pa 1192 kron, torej le-ta na leto za 25 % več nego jaz. In to naj se imenuje „upokojen s polno plačo“!? To je najmanj kruta ironija, lahko pa bi rabil še hujši izraz. Smelo trdim, da je tako postopanje z ubogim učiteljem trpinom, ki je takorekoč izrabil vse svoje živ-

ljenje v korist javne blaginje, naravnost sramotno za vse one činitelje, ki so imeli posla pri tako nekrščanski krivici!

Tako je bilo do sedaj, a sedaj je postalo še vse huje. Včeraj sem izvedel od svojih aktivnih tovarišev, po koliko so prejeli sedaj po novem zakonu. Vsak mi je z nekim zadovoljstvom in veseljem pravil lepe številke, koliko da je dobil sedaj z doplačilom od 1. decembra l. l. dalje in po koliko da bode prejemal odslej na mesec. Bog mi je priča, da nisem zavidal nikomur in mu ne zavidam. Vendar me je bilo skoraj nekoliko sram, ko sem pomislil na svoje več kot skromne dohodke. Natiem pa sem upal, da dobimo danes (2. 3.) tudi mi upokojenci kaj več kakor doslej. Kruto varanje! Prejel sem danes za 30 K manj, ker so mi odtegnili toliko za dohodnino. Sedaj smo upokojenci v primeri s svojimi aktivnimi tovariši pravi berači! Čujte! Jaz s 35 def. službenimi leti in kot bivši šolski vodja s tremi družinskimi člani imam mesečno vsega skupaj 949.16 K. moj aktivni tovariš, s a m e c, ki služi leto prvo leto, pa ima 1250 K, torej mesečno za 300.84 K, ali za 31.6 % več nego jaz. Pomislil, krščanski svet, tako se meri pravica nam ubogim upokojencem! Ze omenjeni aktivni tovariš z 21 def. leti in toliko družino kakor jaz pa ima sedaj mesečno 2449.16 K, torej za celih 1500 K ali za 157 % več nego jaz. Ali se najde kje pošten človek, ki bi mogel trditi, da se upokojencem ne godi strašna krivica? Polnih 38 let sem deloval v šoli, in ne slabo! to smem ponosno trditi. Potem sem bil lani upokojen proti svoji volji, ker sem vsled bolezni izgubil desno nogo. Pa bil sem upokojen s „polno plačo“ in sedaj vidite, kaka je moja pokojnina, kako se mi godi. In kakor meni, tako, oziroma še slabše, se godi učiteljskim vdovam in onim tovarišem, ki niso bili tako srečni, da bi bili upokojeni s „polno plačo“. Sedaj se pač piše nekaj o nekakšnih priboljških za penzioniste, a le o nekkih % — torej zopet le sama krparija in prah v oči.

Zoprno mi je, tu razkrivati svoje misli in čustva, ki mi polnijo srce ob toliki krivici. Zato si dovoljujem le dve vprašanji: 1. Gospodje ministri! Ali veljajo tudi za Vas pravila o pravičnosti in dostojnosti kakor za navadne smrtnike? 2. Voditelji naše stanovske organizacije! Ali Vas bo treba sedaj še posebej prositi, da se takoj in z vso vnelo lotite naše mizerije in da ne odjenjate prej, dokler nam ne priborite polne pravice? Vaša sveta dolžnost je to, in sicer tembolj, ker smo mi sami brez vsake moči. Kar storite za nas, to storite tudi zase. Saj menda vendar vsakteri izmed Vas tudi upa, da bode mogel kedaj iti v pokoj s „polno plačo“ — pa res s polno!

V naš pokojninski zakon se mora sprejeti določilo, da se ob vsaki regulaciji plač regulirajo tudi pokojnine v istem razmerju kakor plače, in pa da mora učitelj, ki je bil upokojen s „polno plačo“, imeti do svoje smrti iste dohodke, kakor bi jih imel, ko bi bil vedno aktiven.

Torej, zastopniki naši, ne mudite in na delo za pravice zatiranih! —c.

Našim šolskim oblastnijam v uvaževanje!

Ni vse novo dobro, vse staro slabo ni! Stara navada je bila, da so se koncem svečane podeljene učiteljske službe nastopale že s sušcem (prihod. mes.)

Naj se le uveljavi za mesta in trge, tudi za vasi, kjer so bila razpisana le navadna učiteljska mesta — pravilo, da naj

se nastopajo le s pričetkom šol. leta, a v tem slučaju prosimo, naj bi se v definitivno nameščenje razpisovala šele v drugi polovici šolskega leta. Vsakdo, ki je kdaj prosil kam drugam, ve, — da je prava muka za prosilca to brezkončno čakanje na »b o« ali »n e b o«, zlasti še, če ima prosilec poleg boljše polovice še kaj tretin, četrtin itd. pri sebi.

Voditeljska mesta po deželi pa, kjer dobi voditelj v oskrbo tudi šolski vrt, naj bi se podeljevala v nastop že s sušcem, ker — to nam bodo potrdili vsi sadjarji in ljubitelji lepih vrtov! — vrt je treba obdelati že s p o m l a d i, ne pa avgusta.

Ako se uveljavljajo navada, da se bodo podeljevala taka mesta le med velikimi počitnicami, bode s tem trpela lepota in korist šolskih vrtov pa tudi gmočno stanje tistih »srečnih«, ki bodo prevzemali prazne vrtove.

Na naslov šolskega odbora obrtno-nadaljevalnih šol v Ljubliani.

Ljubljansko učiteljsko društvo šteje letos 160 rednih članov. Dolžnost odbora je, da v smislu društvenih pravil zastopa gmočno in stanovske koristi organizirane učiteljstva.

Svojo dolžnost za zaupanje od strani organiziranega učiteljstva izpolni odbor, ako pošlje odboru obrtno-nad. šol odgovor na sejo šolskega odbora z dne 15. januarja 1920.

Samo stališče, ki ga odbor ljublj. učit. društva zavzema nasproti odredbam, pripravam in sklepom, nanašajočih se na pouk obrtno-nad. šol, more zastopati pred organiziranim ljubljanskim učiteljstvom.

Odbor ljublj. učit. društva zanimajo pred vsem sledeče točke kot sklep odbora obrtno-nad. šol:

1. Pouk se na obrtno-nad. šolah za letos sistira.
2. Honorar 50 K mesečno za tedensko uro se odkloni.
3. Pouk na obrtno-nad. šolah so nadure.

Ad 1. Ljudskošolsko učiteljstvo je že po svojem poklicu obvezno skrbeti za povzdigo omike in izobrazbe najširših mas v narodu. Posebno mu je pri srcu obrtniški naraščaj, ne samo zaradi tega, ker dviga duševno visoko stoječ obrtnik produkcijo in s tem finančno stanje države, temveč je dolžnost učiteljstva podpirati posebno one, ki se sami z lastnimi sredstvi ne morejo dvigniti na isto stopnjo splošne in strokovne naobrazbe, katero zahteva sedanji in bodoči tok časa. V tem slučaju je naraščaj vajencev po krivdi odgovornih faktorjev v prav nesrečnem položaju. Dolžnost učiteljstva je, merodajne korporacije opozoriti na hibe in napake ki jih delajo bodočemu samostojnemu obrtniku. Zahteva ljublj. učiteljstva je, da se obrtno-nad. šole gotovo otvorijo vsaj v začetku meseca oktobra 1920. Odbor obrtno-nad. šol naj preskrbi vajencem pravočasno samoučila, učila in druge potreščine; samo na ta način je mogoč reden in uspešen pouk obrtnih vajencev, ki so že dosedaj hodili okoli učiteljstva ter mu iz lastnih sredstev ponujali isti honorar, katerega zastopniki vlade, obrti in sploh celega gremija odklanjajo.

Ad 2. Ljubljansko učiteljstvo, ki je doslej poučevalo na obrtno-nad. šolah in ima praktično in teoretično znanje, je sklicalo 29. decembra 1919 sestanek. Na tem sestanku je zahtevalo minimalni honorar 50 K od 1 tedenske ure na mesec.

Tozadevna vloga je bila podana odboru obrtno-nad. šol. Odbor ljubljanskega učit. društva stoji tudi na istem stališču in povdarja, da velja tako taksirana plača samo za leto 1919/20; do prihodnjega šolskega leta se draginjske razmere javnih nastavljenecv lahko poslabšajo; s temi razmerami mora odbor obrtno-nad. šol pri proračunu za l. 1920/21 računati, ako mu je res kaj na začetku in dobrem uspehu obrtno-nad. šolstva.

Ljubljansko učiteljstvo je poučevalo pred vojno mesečno za 10—12 K. V tistih razmerah je bila to primerna plača a danes je 50 K prava bagatela in se učit. naravnost žrtvuje za uboge vajence. Iz poročila seje šolskega odbora za obrtno-nad. šole, ki je zašlo v javnost, je razvidno, da se pouk ni pričel raditega, ker učiteljstvo v svojih zahtevah pretirava. Kje je pravičnost človeške družbe? Odbor ljubljanskega učiteljskega društva vpraša vsakega člana šolskega odbora, ali opravlja svoje delo kot obrtnik, profesor, uradnik itd. danes samo s 100 % poviškom? Zakaj bi ga moral ravno učitelj in kakaj bi moral biti prodaja kulture vedno slabše honorirana kot je prodajalec drugih življenskih potrebščin? Ako zahteva učiteljstvo zvišane prejemke na obrtno-nad šolah, je to njegova pravica; toda ako se kdo poslužuje kake pravice,

se mu vendar ne more natveziti javno odgovornosti za stagnacijo dela! Odboru obrtno-nad. šol bode morda znano, koliko idealizma je imelo slovensko učiteljstvo v avstrijskih razmerah. Da-si je bil učitelj izmed vseh stanov najslabše plačan, ni zgubil idealizma in vere v bodočnost Jugoslovanskega naroda.

Idejo troedinosti je gojilo učiteljstvo najmanj 2-3 desetletja pred razkrojem Avstrije, živahno se udeleževalo sej in sestankov v Beogradu že l. 1906; je zato nasvet nekaterih gospodov odbornikov šol. odbora, kakor: naj se tudi učiteljstvo nekoliko žrtvuje in da stori svojo dolžnost in s tem podpira stremljenje vlade in šolskih oblasti; da popusti od svojih zahtev. — precej poznodošel.

Ad 3. Poučevanje na obrtno-nadaljevalnih šolah, kjer že več let ni bilo pouka, bode zelo težavno. Posledice vojne bodo zahtevale od učitelja celega duševnega in telesnega delavca; poleg tega veliko število vajencev v vsakem razredu.

Kakor je razvidno iz poročila tamošnje seje z dne 15. januarja 1920 stoji odbor obrtno-nadaljevalnih šol na stališču, da so to **nadure**. Odbor ljublj. učit. društva pozna veliko učiteljstva, ki ima po več izpitov, n. pr. za obrtno-nadaljevalne šole, trgovsko-gremijske šole, rokotvorni tečaj itd. Ako hočemo takega uboga tovariša vpreči v smislu mnenja odbora obrtno-nadaljevalnih šol za 20 K — in to na zahtevo, ker nadure je primoran imeti vsak, potem ne otvori obrtna šola v Ljubljani niti enega tečaja več za izobrazbo učiteljstva na obrtno-nadaljevalnih šolah in to radi pomanjkanja učiteljstva.

To niso tedaj **nadure**, ampak učiteljeva zasebna marljivost, ki je zunaj delokroga in katerega določa zakon učiteljstvu z zrelostnim in usposobljenostnim spričevalom.

Tega zakona ne bi mogla spremeniti nobena od višjega šol. sveta izsilena naredba, katero se je, kar vzame odbor ljubljanskega učit. društva z obžalovanjem na znanje hotelo usiliti ljudsko-šolskemu učiteljstvu.

Odbor ljublj. učit. društva zavrača krivdo o nerešenem vprašanju obrtno-nadaljevalnega šolstva na druge merodajne činitelje in ne na delojemalca — na ljubljansko učiteljstvo. A.

Draginjske doklade upokojencem!

Z uredbo ministrskega sveta z dne 10. februarja 1920 se določajo posebnečasne draginjske doklade upokojencem, upokojenkam in njih sirotam, in sicer:

Draginjske doklade: 1. za osebe, ki spadajo pod razpored A uredbe z dne 28. junija 1919; ako imajo največ 100 kron mesečne pokojnine, 200 kron na mesec; ako imajo več nego sto kron pa do 150 kron mesečne pokojnine, 245 kron na mesec; ako imajo več nego 150 kron pa do 250 kron mesečne pokojnine, 290 kron na mesec; ako imajo več nego 250 kron mesečne pokojnine, 320 kron na mesec.

2. Za osebe, ki spadajo pod razpored B uredbe z dne 28. junija 1919; ako imajo največ 100 kron mesečne pokojnine, 190 kron na mesec; ako imajo več nego 100 kron pa do 150 kron mesečne pokojnine, 220 kron na mesec; ako imajo več nego 150 kron pa do 250 kron mesečne pokojnine, 250 kron na mesec; ako imajo več nego 250 kron mesečne pokojnine, 280 K na mesec.

3. Za osebe, ki se jih tiče uredba z dne 23. julija 1919; ako imajo največ 100 dinarjev mesečne pokojnine, 80 dinarjev na mesec; ako imajo več nego 100 pa do 150 dinarjev mesečne pokojnine, 100 dinarjev na mesec; ako imajo več nego 150 do 250 dinarjev mesečne pokojnine, 120 dinarjev na mesec; ako imajo več nego 250 dinarjev mesečne pokojnine, 130 dinarjev na mesec.

Rodbinske doklade: 1. Za osebe pod točko 1., 1. in 2., po 30 kron za vsakega rodbinskega člana na mesec.

2. Za osebe pod točko 1. 3., po 15 dinarjev za vsakega rodbinskega člana na mesec.

Sirotam brez očeta in brez matere gre dvojna otroška doklada: dosedanja in s to uredbo določena, to je skupaj 180 K.

Slovenska meščanska šola v nevarnosti?

Nakazujejo nove plače. Mimogrede omenim, da si gotovo polovica učiteljstva ni na jasnem glede vsot, ki so nakazane; posebno nerazumljive so vsote izplačane naknadno za december-januar. Po daljšem primerjanju sem dognal, da obstojajo sedaj naši prejemki iz 1. stalne plače, 2. triletnice, kdaj se te pričnejo šteti, je pa že nejasno, 3. vodstvene nagrade po znani naredbi za Slovenijo, 4. nagrad za

službovanje na meščanski šoli, 5. draginjske doklade, a ne po starem ključu, ampak enostavno iste, ki smo jih prejeli poprej.

Priznati moram, da kakšne odškodnine za stanovanja in kurjavo ne morem izslediti. So sicer v računu še velike nejasnosti, ne pripisujem pa teh kakšni morebitni nagradi, ampak silnemu naporu, ki ga je moralo dež. knjigovodstvo izvršiti v razmeroma kratkem času.

Mislil si: slab gospodar, ki prejme denar pa ga ne prešteje, slab gospodar, ki četudi vsote ne razume, molči. Ne sme biti premalo in seveda ne preveč. Zato se mi zdi, da bi ne bilo odveč, če bi recimo naše strok. tajništvo poiskalo pri viš. šol. svetu vse potrebne podatke o naših prejemkih (in tudi ev. odbitkih) z vsemi odredbami glede preračunavanja ter to objavilo v „Tovarišu“, da vsak ve pri čem je.* Deželno knjigovodstvo bo itak moralo revidirati še vse pole, potrebno bo in menda tudi ne zastoj.

Toliko v splošnem. Danes me pa bolj zanima primera dohodkov ljudskošolskega učiteljstva z dohodki meščanskošolskega. Tu doženem, da ima stalni strokovni učitelj za svoje delo na meščanski šoli mesečno 50 K reci (petdeset) kron več, kakor če bi služboval na ljudski šoli, na meščansko šolo prideljeni ljudskošolski učitelj 30 K reci (trideset) kron več, in ravnatelj meščanske šole sploh niti vinarja več kakor če bi bil vodja enorazrednice.

Hm, srbski ali bolje jugoslovanski zakon res ne pozna meščanske šole, a obetali so nam, da se je bodo v Sloveniji spomnili naredbenim potom. Nič, ostalo je pri tisti dokladi mesečnih 30—50 K iz dobe, ko je prejemale meščanskošolsko učiteljstvo najmanj za en činovni razred višje prejemke. Po zakonu so nas sedaj izenačili, specialne doklade se pa vkljub temu niso zvišale. In to je krivica. Posledice te krivice bomo kmalu čutili, in žalibog jo bo čutil tudi narod sam, kajti: ta krivica naj traja le nekaj časa — pa bo naša meščanska šola — ubita. Ali naj bo to namen? Ali res ni mogoče dvigniti naših južnih bratov k sebi kvišku? Ali naj se pogreznemo mi dol samo zaradi ljube enakosti?

Meščanske šole ne bo več, ker ne bo več strokovnih učiteljev. Vemo sicer, da tiči v večini učiteljstva želja po širši izobrazbi, a s tem še ni rečeno, da se pripravlja učiteljstvo za izpite iz te želje. Vsak ve, da se je treba učiti za izpit poleg priljubljene snovi gotovo tudi precej nepriljubljene. K temu pa je treba napora. Le pojdite in vprašajte vse tiste, ki so sedaj v meščanskošolskih tečajih, kako se kaj počutijo, če uživajo poleg resničnega užitka tudi kaj grenkobe ali ne! Le vprašajte vse tiste, ki so prideljeni meščanskim šolah, kaj porečejo ti glede dela? Tovariši in tovarišice v najlepši delavni dobi, ki imajo ljudsko šolo takorekoč v mezinu, pa tičijo po cele dneve v laboratorijih, pri knjigah, pri pripravi za pouk (za 1 uro pouka povprečno najmanj 1 do 2 uri priprav!) Res, čudovito lepo je biti meščanskošolski učitelj. Pa saj bi bilo, če bi dobil človek za ves ta trud primerno priznanje; tako pa dobiš na mesec 30 K, če imaš že izpit 50 K! Bože mili! Veliko idealizma daš strokovnemu učitelju, da vztraja!

Vse pa ima svoj konec, tudi idealizem ne more biti brez mej. Zato že danes vidimo, da izstopajo posamezniki iz tečaja (čemu napor, ki ne misli dati sadu?), vidimo, da prideljenci željno gledajo nazaj na ljudsko šolo, vidimo, da stalni strokovni učitelji s prav vidnim zanimanjem zasledujejo razpise služb na ljudskih šolah, in ravnatelji? ti pa naravnost zavidajo svoje tovariše na ljudskih šolah; tam skoro povsod primerno stanovanje, vrt, enostavno delo v pisarni, — tu pa vsega tega ni, pač pa naj bi človek še jedel in spal v pisarni, da ne bi preveč zamudil. Danes je financijalni vsak nadučitelj na kmetih na boljšem od ravnatelja meščanske šole. Mogoče so kje izjeme — a v splošnem je to istina brez pretiravanja.

Neizogibna posledica tega mora biti, da bo upadlo tisto stremljenje navzgor, ki ga vidimo pri meščanskošolskem učiteljstvu — s tem pade seveda nivo meščanske šole — dobrega učiteljskega naraščaja ne bo — in s tem bo zadan meščanski šoli smrtni udarec. Škoda bi bilo! Mogoče se bo zdelo to komu preveč črnogledno; tega opozorim, da je tudi učitelj samo človek, in predržno grešiti na njegov idealizem bi bila velika samoprevara, ki bi se maščevala žalibog na celokupnem narodu.

Opozoriti sem hotel na pretečo nevarnost dokler je še čas, vse, ki jim je pri srcu razvoj naroda, vse, ki morajo vedeti, da potrebujemo Slovenci posebno v da-

našnjih razmerah predvsem meščansko šolo, ker nam manjka, če se hočemo otresti tuje vpliva na vseh poljih, najbolj ravno inteligentnih strokovnih delavcev. B.

Naši novi prejemki.

1. marca t. l. je stopil naš šolski zakon tudi finančno v veljavo, namreč izplačali so nam nove prejemke s celo diferenco od 1. decembra preteklega leta naprej. Ker vlada v tem pogledu še vedno velika nejasnost, je potrebno, da stvar nekoliko pojasnimo.

Začetna plača učiteljstva z zrelostnim izpitom znaša letno 2400 dinarjev.* (Pomožno učiteljstvo brez zrelostnega izpita ima letnih 1600 dinarjev, a nima pravice do pokojnine in poviškov.)

Začetna plača se zvišava s periodičnimi poviški, ki jih je devet, in sicer prvih osem po 300 dinarjev letno, zadnji povišek znaša 200 dinarjev na leto.

Poviški (triletnice) se računajo od prvega nastopa službe naprej in se prejemajo po vsakem dokončanem 3. službenem letu. Končno plačo doseže torej učiteljska oseba po 27. službenem letu. Ta plača znaša 2400 dinarjev (temeljne začetne plače) + 2600 din. (vsi poviški) = 5000 dinarjev. Ta končna plača ostane do dovršenega 32. službenega leta, ko se more vsaka učiteljska oseba s to poslednjo plačo (5000 din.) upokojiti. Kdor služi preko 32. leta, dobiva letne nagrade 400 dinarjev, ki pa se ne šteje v pokojnino.

Voditeljske opravilne doklade in draginjske doklade ostanejo neizpremenjene in se torej izplačujejo v isti izmeri kot doslej. Mislimo, da ne bo odveč, ako se s temi še enkrat podrobneje pečamo. Opravilne doklade voditeljev znašajo za eno-, dvo- in trirazrednice letnih 300 K, za vsako vzporednico ali za vsak nadaljni razred pa po 50 K več na leto.

Draginjske doklade ostanejo stare. Zato ostanemo še nadalje, saj formalno, v poprejšnjih razredih. Tako znaša draginjska doklada v V. razredu: 450 K, v IV. razredu: 500 K, v III. razredu: 550 K in v II. razredu: 600 K mesečno. Oženjeni učitelji dobivajo poleg tega za ženo in vsakega otroka po 90 K mesečno.

Glede vpokojitve govori zakon: „Po zvršetku 32 službenih let se more učitelj (učiteljica) vpokojiti s poslednjo plačo 5000 dinarjev. Tistim, ki bodo službovali v šoli po zvršetku 32 službenih let, se bo dajalo letno doplačilo v znesku 400 din.“

Kadar stalni učitelji in stalne učiteljice dovrše deset let stalne službe, se morejo tudi vpokojiti zaradi duševne ali telesne slabosti in nesposobnosti, in tedaj dobivajo 40% sistematične plače; za vsako leto nad deset službenih let se odmerja pokojnina z 2,72%. O tem odločuje minister po zaslšanju glavnega prosvetnega sveta in na podstavi potrebnih potrdil in dokazil, ki jih pošlje šolski nadzornik.

Stalni učitelji (učiteljice), ki službujejo manj nego deset let, morejo ob boleznih od države dobiti vzdrževalnino, in sicer 30% svoje poslednje plače.

V glavnem smo podali vse, kar do loča novi zakon glede naših prejemkov. Na podlagi tega si lahko izračunaj vsakdo, koliko mu pripada na prejemkih.

A. L.:

Proti češkemu učiteljstvu.

Moravska ljudska stranka, posestrima naše SLS, je izdala okrožnico naperjeno proti svobodi češkega učiteljstva sledeče vsebine:

Kulturna obrana.

1. Če je učitelj v vaši občini samovoljno odgovoril križ iz šolske sobe, potem ugotovite napreje, da li je to storil na migljaj ali željo koga drugega, n. pr. krajnega šolskega sveta, ali občine, ali kake politične stranke. Če je pa to napravil iz lastnega nagiba, naznanite to okrajnemu šolskemu svetu in povdarite, da je verouk učni predmet, ter se po naredbah ministrstva prosvete ne sme ničesar storiti, kar bi žalilo versko čustvo staršev, kakor tudi otrok; odstranitev križa iz učilnice je za katoliško deco in starše najmanj provokacija in žalitev, kajti doslej se ni nad križem nihče spodtikal. Obenem prosite, da se pobesijo križi nazaj v šolske sobe. — Če je pa storil učitelj kaj takega iz drugih nagibov, naznanite prav tako cel slučaj krajnemu ali okrajnemu šol. svetu, ali županstvu, prepis pa pošljite centrali češkoslovenske ljudske stranke. — Podpiše naj se zaupnik in nekaj staršev.

* Glej tozadevni članek v današnji številki! Uredn.

* Dinar je računati od 1. januarja 1920 nadalje po 4 K. Za december 1919 po 3,50 K.

2. Je li priredil učitelj, mesto da bi šel k procesiji, (Telovo) ostentativno kako šolsko slavnost, izlet itd., naznanite to ekspresno ali brzojavno dežel. šolskemu svetu. Zahtevajte kategorično, da se taka slavnost ali izlet s pedagoškega, versko-nravnega vzgojnega stališča, ker nasprotuje vzgoji katolicanov, predloži na kak drugi dan. Pripomnite, da so takšne prireditve tudi proti sedanjim ministerjalnim naredbam.

Naznani naj to kak oče v imenu enakomislečih, obenem pa pošljite v časopise in klubu.

3. Odrečajo li učitelji ali krajni šolski sveti ali šolske občine telovadnico Orlom, tedaj upoštevajo sledeče:

a) Ima li telovadnica Sokol ali Lassal (soc. dem. telov. društvo) se pritožite na okrajni, odnosno deželni šolski svet in zahtevajte brez vsakega ozira na pedagoške posledice enake pravice za vse občane republike.

b) Če ni Sokola in Lassala potem se prav tako pritožite na okrajni, odnosno deželni šol. svet in se sklicujte na tozadevno ministerjalno naredbu, po kateri se mora telesna vzgoja kar najbolj podpirati.

c) Če se je odrekla telovadnica tako Sokolu, kakor Lassalu, potem jo tudi za Orla ni treba zahtevati, seveda je stvar bistveno drugačna, če sedi na odločilnih mestih československa ljudska stranka.

Prosi in pritoži naj se vedno predsedstvo Orla. Vsako odbito prošnjo naznanite klubu.

4. Jeli učitelj ali učiteljska konferenca odpravila molitev, tedaj ugotovite:

a) Se je zgodilo le na podlagi sklepa učiteljske konference, se naj starši naravnost pritožijo na okrajni, odnosno deželni šolski svet in se sklicuje na odlok dež. šol. sv. za Moravo št. 13.708 z dne 15. VI. 1919., na podlagi katerega naj se razveljavi sklep učiteljske konference.

b) Če pa je to storil učitelj iz lastnega nagiba, tedaj se obnašajte takole: Če učitelj sam z otroci ne moli, a jih med molitvijo ne ruši, tedaj ga ni treba naznaniti. Vse morate natančno izvedeti — žalibog seveda od — otrok. (Denunciacija!) Če se pa ponša učitelj pohujšljivo, naznanite ga vodstvu šole, okrajnemu šol. svetu, ter se pri tem sklicujte na odlok dež. šol. sv. mor. št. 5776 z dne 12. III. 1919., glasom katerega šola pod nobenim pogojem ne sme žaliti verskega čuta učencev.

Vse slučaje naznanite klubu!
NB.: Gospodje v črnih suknjah so povsodi jednaki; enake okrožnice krožijo tudi med našimi kulturno-bojnimi klerikalnimi organizacijami, katerih glavna uloga je paziti, kako se obnaša učitelj, oblatiti ga za vsako resnično besedo v listih „Donoljubu“, „Več. listu“ in če mogoče še v „Slovencu“, nadsodniku slov. učiteljstva za časa propale Avstrije. Gospodje so trdno prepričani, da je njihova pšenica še v cvetu, medtem ko le žanjejo, kar so sejali, namreč kamenje mesto klenega zrna.

Sad dozoreva.

Italijani vedo dobro, zakaj da zapirajo v zasedenem ozemlju slovenske šole, ne odvarjajo zaprtih in vrinjajo dovoljene v nezaostne prostore. Le satanska perdnost je v stanu namenoma in sistematično zastrupljati mladino narodnega sosedu ter izpodkopavati na ta način njegovo bodočo eksistenco. Za pet, deset tiskih otrok je cez noč dovojen italijanska šola, mnogo usoci ukaželjani slovenskih otrok pa naj bo obsojenih pohajkovati brez vzgoje, po ucan, v predmestjih in po deželi brez dea in brez nadzorstva, brez zaštite in brez ljubezni, da postanejo čimprej žrtev brezmejne demoralizacije in moralne propalosti, ki so jo zanesli tuji brezvestnezi v npravno najsolidnejše kraje Evrope. Naša slovenska mladina je v nevarnosti, da se pokvari v mocvirju italijanske razuznanosti, da postane, ko doraste, slepo orodje, idealen material za raznarodovanje. Kdo bi bil tako naiven, da bi pričakoval od mladih ljudi, vzraslih v takih razmerah, tisto vseh odporov zmžno narodno zavest, ki edina more rešiti neosvojeno jugoslovenstvo? Grozne so policijske in kriminalne statistike, ki jih prinaša italijansko časopisje iz onstran demarkačne črte in obupna so svarila slovenske javnosti. Kakor plaz so preplavile zasedeno slovensko ozemlje kobilice iz italijanskega kulturnega vrta, pohajkovanje, pretepi, prostitucija, kraje, požigi, nasilstva. Kamor je stopil Turek, so pravili, tod ni zrasla več trava, kamor stopi Italijan, to vidimo s svojim očesom, tam ni več mesta ne za pravico ne za poštenje.

Ali kako rešiti pokolenje, na katerem bode, da definitivno odloči narodno pripadnost oropanih pokrajin? Gledati in čakati, to bi ne bilo nič manj zločinsko,

kajti moralna propalost se da zajezi le v začetkih. Bo li italijansko sadje dozorelo, bo vse prizadevanje Sisifovo delo. Cvet slovenske emigracije je še v Sloveniji. Ona ima prvo besedo. P. P.

Solska mizerija v Italiji.

List „La Scuola“ iz Milana piše: Njegova ekselencia minister Alfred Baccelli se trudi za povzdigo šolstva v povečani domovini. To je vse lepo! Toda rešiti vprašanje analfabetizma — naše prave sramote, ni lahko delo. Analfabetizem naših mas je grd madež na ugledu naše domovine, ki hoče biti velesila. Potrebna je v to prava križarska vojna šolskih in političnih listov. Posebno južna Italija mora tu pridno sodelovati.

Mi potrebujemo najprej šol; rabimo več šol kakor mostov in cest, več šol kakor železnice — boj smo potrebni šole kakor kruha. Ne pozabljajmo na zapuščenost in zanemarjenost našega preprostega ljudstva. Minister se je lotil silnega dela. Vendar le enkrat! Zemlja Dantejeva, Gallejeva, Marconijeva i. dr. duševnih velikarov, ne more ostajati dalje zadnja med narodi glede omike in napredka.

Ne pozabimo, da je pri nas v 38 pokrajinah 50 do 70 % analfabetov. V mnogih srednjih italijanskih krajih so šole le za 25 % solodolžnih, 75 % naših otrok živi od solnca in popolne duševne zanemarjenosti.

Edino sredstvo v izboljšanje tega položaja je ustanovitev ljudskih šol. Potrebno je takoj organizirati ljudsko šolo — danes je čas za to in nikdar več.

To je žalostna slika kulturne zaostalosti našega sosedu, ki se trudi, da dohiti kulturne narode Evrope — a mi. Šola je sporno jabolko naših političnih strank, učiteljstvo pa, ki dela za povzdigo istega, predmet politične gonje in zaničevanja demagogov. A. M.

VOTJEH HREN:

Vinarska in sadjarska šola v Mariboru.

Na tem zavodu sta se letošnje leto, meseca svečana priredila dva tečaja o kletarstvu, vinarstvu in sadjarstvu. Slični tečaji so se dosedaj vršili v nemškem jeziku, ki so bili za naše slovenske kmete in njih sinove brezpomembni, ker niso bili zmožni nemščine. Spominjam se, ko se je takega tečaja udeležil kmečki fant. Predavalo se je menda takrat o živinoreji in mlekarstvu. Prišel je k meni s prošnjo, da mu razložim besedo »die Euter«, ker je ni razumel. Temu zlu je pa sedaj konec, ker se je letos predavalo na tem zavodu prvič v slov. jeziku, kar je hvalevredno in vsem slojem dostopno. Vsa čast za požrtvovalni trud gre gospodu in ravnatelju Znidariču in sadjarskemu učitelju Priolu, ker sta nam podarila snov v sigurni spretnosti slov. jezika. To pa ni baš lahko, ker sta omenjena gospoda morala dovršiti svoje študije v nemškem jeziku. a naša slov. literatura nam nudi še borce malo strokovnih knjig s tehničnimi izrazi za to stroko.

Tudi se namerava ustanoviti v tem letu sadjarsko društvo, h kateremu bi naj pristopili vsi sadjereji in ga podpirali. Gospod Priol uvideva, da bo učiteljstvo društvu desna roka, katera bo dosegla zadnjega vaškega zaspanca, ga prebudila, poučila in pridobila za stvarno idejo o sadjarstvu, ki mu bo enkrat dobičkanosno. Da pa učitelj med ljudstvom doseže zaželeni cilj, ne zadostuje samo beseda, ampak kmetu je treba dejansko dokazati, predno se ga za kaj pridobi. Ker nam je učiteljstvo vinarske in sadjarske šole v Mariboru pokazalo dobro voljo, bi predlagal, naj se priredi na tem zavodu med počitnicami daljši tečaj za učitelje Slov. Stajerja, na katerem bi se obširneje predavalo n. pr. o pomologiji. Poleg tega bi se priklopile praktične vaje, ker ne zadostuje samo teorija, temveč tudi praksa je važna. Posebno učitelji, ki so sedaj že izjemoma nastopili vidilna mesta, bi se naj udeležili takega tečaja. Stem bi prebavili še enkrat predmet o kmetijstvu v slovenščini, kar smo se nekoč mučili na učiteljskih in nemških.

Spominjam se še, ko nam je učitelj kmetijstva na učiteljsku pred 14timi leti razlagal, da je beluš (špargel) zelo dobra jed, če je pripravljen po francoski kuhinji. Kako se pa ta vzgaja, tega nam pa ni povedal. Ako bi se ravnateljstvo vin. sadjarske šole v Mariboru zavzelo za predlagani tečaj, bi želeli, da s druge strani še država prpomore, da se ga lahko vsak učitelj udeleži. Bo to končno le državi v korist!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Vsem okrajnim učit. društvom! Vodstvo Zaveze je na svoji zadnji seji dne 14. marca t. l. soglasno sprejelo Ganglov predlog, objavljen v zadnji številki „Tovariša“, da se v razmerju z vedno naraščajočimi stroški in izdatki zviša članarina na 10 K mesečno z naknadno odobritvijo upravnega odbora in delegacije. Od celoletne članarine 120 K prejme Zaveza 108 K, 12 K pa ostane domaćemu društvu za vsakega člana. Ta zvišana članarina velja od 1. januarja t. l.

Zvonček namesto Tovariša ali Popotnika. Vodstvo Zaveze je sprejelo nadalje na isti seji sledeči predlog blagajnika tov. Luznarja: Zakonskim parom (enemu delu), vpokojencem, otroškim vrtnaricam in učiteljicam ženskih ročnih del se dopiše namesto 1 izvoda Tovariša ali 1 izvoda Popotnika mladinski list Zvonček. To seveda na izrečno željo dotičnih, ki naj se obrnejo tozadevno potom dopisnice na strokovno tajništvo Zaveze (Učit. tiskarna). Učiteljski Tovariš se zviša za neorganizirane in za vse druge naročnike na 40 K na leto z veljavnostjo od 1. aprila t. l. naprej.

Potni fond, ki jih zbira okraj. učit. društva za svoje delegate h kongresu v Beogradu, naj ostanejo v upravi in razpolagi domačega društva in naj se ne pošiljajo na blagajnika Zaveze. — Vodstvo Zaveze se je obrnilo v Beograd, da se preloži nameravani kongres na velike počitnice. Upati je povoljnega odgovora. Ker bodo stroški vkljub ugodnostim (glede vožnje po železnici itd.), ki jih je pričakovati, veliki, opozarjamo že sedaj posameznike in društva, da se na to pripravljajo. Seja upravnega odbora Zaveze. Vodstvo Zaveze sklicuje na dan 1. aprila t. l. ob 9. dopoldan v Ljubljani v Učit. tiskarni sejo upravnega odbora. Dnevni red se pravočasno objavi in dostavi odborikom.

Vodstvo Zaveze.

Društvene vesti.

+ Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboraže na Jožefovo ob pol 10. uri dop. v šoli v Rogatcu po sledečem vzporodu:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. »Preobrazevanje zemeljskega obličja«. Referent tov. Zidar.
4. »Učiteljsko razsodišče«. Referent tov. Sumer.
5. Slučajnosti.

K točki 4 se naj pošljejo slučajni predlogi tovarišu Šumru v Smarje.

Ob eni uri pop. čebelarški shod pri šolskem čebelnjaku.

Tomo Kurbus, t. č. predsednik.

+ Slovenjebistriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 4. sušca 1920 v deški šoli v Slov. Bistrici. — Udeležba je bila dobra. Predsednik tovariš Josip Sabati je pri otvoritvi zborovanja srčno pozdravil vse navzoče člane, posebno pa še iz laškega ujetništva se vrnivšega tovariša Josipa Rainerja, ki je po preteku 5 let spet bil v naši sredini. Kot dragega nam gosta je pozdravil njegovega brata tovariša Jakoba Rainerja.

Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in odobri.

Nato je sledilo poročilo tovariša Josipa Rainerja: »Med Italijani«. Pripovedoval nam je, kako trdo in neusmiljeno so ravnali Lahi z ubogimi ujetniki. Koliko tisoč naših mož in mladeničev je našlo grob v laški zemlji radi pomanjkanja hrane! Opisal je kraje, skozi katere se je vozil v južno Italijo na otok Baia v bližini Neapola, kjer je bival do svoje vrnitve. Popis teh krajev je podpiral z razglednicami. Omenil je, da je šolstvo v južni Italiji na zelo nizki stopnji. Soloobveznosti sploh ni. Pri ljudskem štetju so našli v nekem kraju 95 % analfabetov. Od takega naroda naj potem naš rod, ki biva v zasedenem ozemlju pričakuje, da bode skrbel za njegovo izobrazbo? Nadalje pravi, da je slikanje krasote laških krajev pretirano in končuje svoje poročilo z besedami; da je lepša, da neskončno lepša naša domovina. Predsednik se tovarišu za njegovo zanimivo poročilo v svojem in v imenu vseh srčno zahvali.

Članarina se določi na letnih 70 K. Kot delegatinja za zborovanje »Udruženja« v Beogradu se je prostovoljno javila tovarišica Otilija Feiglova, nadučiteljica v Slov. Bistrici.

Potem se je vršilo pobiranje članarine. Ustanovil se je pevski zbor, katerega bosta vodila tovariša Brglez in Logar. Vršila se je 1. pevka vaja, ki obeta mnogo uspeha.

Ko smo še določili, da bode prihodnje zborovanje sredi meseca maja v Gornji Polskavi, je predsednik zaključil zborovanje želeč, da bi se prihodnjega izletnega zborovanja udeležili vsi člani.

+ Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo dne 4. t. m. v mestni osnovni šoli v Celju ob povoljni udeležbi. Posetil nas je tokrat prijatelj učiteljstva in prvobornik za jugoslovansko idejo g. dr. Ljudevit Pivko iz Maribora ter predaval o temi: »O vzrokih in oblikah duševnega preobrata tekem vojne«.

Navedel in primerjal je mnoge pojave zadnjih let, skušal konstatirati kulturno razpoloženje zadnje dobe, pojasnil med drugimi ideje in potrebe ruskega človeka pred vojno in med vojno in dokazal ne navadne uspehe nemške in angleške vo-

jaške, politične in kulturne propagande. Predavanje je izzvenelo v poziv, da je idealno učiteljstvo poklicano, da gradi in popravlja, kar je zagrešla vojna nadnarodom.

Navzoči društveniki so poslušali to globoko zamišljeno in zelo zanimivo predavanje, ki je izzvalo živahno odobravanje, z velikim veseljem. Tov. predsednik se je g. predavatelju v imenu društva prav prisrčno zahvalil.

Tov. predsednik se spominja vrle članice gosp. Emice Lilekove, katero je nemila in kruta smrt izrgala iz našega društva. Njenega pogreba se je naše društvo udeležilo mnogoštevilno. Ob odprtem grobu se je poslovil od pokojnice tov. nadz. Cernej. V znak počasnjenja so zborovalci vstali in ji na ta način izkazali poslednjo čast. Tov. nadzorniku iskrena zahvala za pretresljiv nagrobni govor, preostalim naše globoko sozaje!

Glede potovalnega fonda se sklene, da mora vsak član prispevati. Določil se 10 K za vsakega uda. Solski voditelji imajo znesek poslati tov. blagajničarju najkasneje do 10. marca t. l. Tov. Brinar predlaga, naj se apelira na vsa bratska društva, da ista zbirajo na sličen način za ta velevažni sklad.

Razpravljalo se je potem o uč. razsodiščih. Tov. nadzornik Cernej nam je razjasnil o tej važni konstituciji ter opozoril na njega nujno potrebo in nas prosil, naj se razmislija o ustroju takih razsodišč. Po vsestranskem razmotrivanju se končno sklene predlog tov. Brinarja: Odbor učiteljskega društva prevzame poleg društvenih poslov to nalogo. Odbor se ima spopolniti. Vsaka stranka si izvoli po 2 zastopnika od slučaja do slučaja. Kot člana častnega sodea imngirata tudi šolski nadzornik in zastopnik učiteljstva.

Učiteljska tiskarna je pred kratkem založila odpustnice, v katerih manjka rubrika: »Število šolskih poludni«. Z ozirom na važnost te rubrike se sklene, opozoriti Učiteljsko tiskarno, da postavi to rubriko zopet v odpustnico.

Ker se nadalje opaza, da so v zadnjem času društvena poročila v Učiteljskem Tovarišu tiskana z drobnimi črkami, učiteljstvo pa smatra društvena poročila kot prednost pred drugimi poročili, se sklene, opozoriti tiskarno, da to opusti ter tiska vsa društvena poročila kakor druge dopise.

Po zborovanju se je učiteljstvo zbralo v hotelu »pri Kroni«, kjer smo še slišali marsikatero zanimivo epizodo gosp. dr. Pivka. Prihodnje zborovanje se vrši v začetku majnika. Eno uro pred zborovanjem je pevška vaja.

Društvo obhaja letos petdesetletnico svojega obstanka. Ker bodejo važne točke na dnevnem redu, pridite, prosimo polnoštevilno!

+ Učiteljsko društvo za marbreški okraj je imelo svoj občni zbor dne 5. svečana 1920 v Marenbergu.

K društvu so na novo pristopili: Vlado Porekar iz Vuzenice, Ivan Muršec iz Marbrega in Ivan Stibler iz Kaplje, katere je predsednik srčno pozdravil in izrazil željo, da bi bili marljivi sotrudniki na polju prosvete in v boju za naše stanovske pravice.

Nato sta podala tajnik in blagajnik svoji poročili, iz katerih je razvidno, da je preteklo društveno leto mladega društva trajalo pol leta, v katerem času je društvo dvakrat zborovalo ter imelo 3 odbore seje in da je društvo v gmotnem oziru na dobrem.

Predsednik društva tov. Mirko Lešnik je podal nato kratko poročilo o važnosti bližajočih se občinskih volitev za šolstvo ter opozarjal, da volijo občinski zastopi člani šolskih odborov in je naša sveta dolžnost, da skrbimo za to, da pridejo v iste šole in učiteljstvu prijazni moške.

Nato se je soglasno izvolil stari odbor.

Sprejeli so se sledeči predlogi:
1.) Predlog predsednika, da daruje društvo znesek 100 K rezervnemu skladu »Zaveze«.

2.) Predlog tov. Krajnika, da se osnuje takozvana društvena »potna torba«, za katero se določijo sledeči člani kot voditelji: Simon Viher, Ivan Womer in Ivanka Vidmar.

Zastopnik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu tov. Simon Viher je podal kratko poročilo o svojem delovanju ter obljubil prihodnji obširneje poročati.

Prihodnje zborovanje bo v prvi polovici meseca aprila v Vuhredu. Stanko Lavrič, t. č. tajnik.

+ Šaleško učiteljsko društvo je zborovalo dne 4. marca v šolskem poslopiju v Velenju. Predsednik tov. Stopar pozdravi vse navzoče prav prisrčno, izraža veselje nad mnogoštevilno udeležbo ter otvori zborovanje. Nato poroča, da bodo odslej zborovanja vsak prvi četrtek v mesecu. Ta dan je pouka prost samo za tiste tovariše, ki se udeležijo zborovanja. Zapisnik

se prečita in po mali popravki odobri. Ker niso bili računi vsled odsotnosti blagajnika na zadnjem občnem zboru še zaključeni, poda tov. Rozman na današnjem zborovanju poročilo o stanju blagajne. Računi se urede. Nato je sledilo predavanje tov. Skala o »Seksualni vzgoji v ljudski šoli«. Jedro tega govora je bilo, da naj učitelji krepijo učenec trdno voljo in vzgaja ieklene značaje. Zanimivo predavanje smo poslušali z največjo pozornostjo. Predsednik se tovarišu pristrčno zahvali za temeljito obravnavanje tega vprašanja in želi, da se za prihodnje zborovanje oglasi kateri izmed tovarišev s kakšnim zanimivim predavanjem. Končno se je razpravljalo vprašanje učiteljskih plač. Društvo se obrne na Zavezo, da nam obljubi, po katerih načelih so urejene naše plače, ker iste v več slučajih niso pravilno preračunjene. Ker ni bilo nobenega predloga, več je predsednik zaključil zborovanje. Prihodnje zborovanje boče dne 8. aprila v Škalah. Pričakuje se polnoštevilno udeležbo.

+ Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj je zborovalo 4. marca, drugi v tem letu ob prav dobri udeležbi v restavraciji „Maribor“ ob pol 11. uri.

Predsednik otvori zborovanje in pozdravi gosta državnega poslanca g. profesorja Voglarja ter nekatere novo pristopile ude. Nato opozori zborovalce, da je še vedno nekaj učiteljstva, ki stoji ob strani, ni organizirano ozir. ne plača redno članarine. Predlaga, da se dotične nominira. Se sprejme. Po imenovanju se razjasnijo nekatere pomote, ostalim pa se nudi prilika, da takoj poravnajo zaostalo članarino, kar se je tudi zgodilo.

Nato sledi poročilo tov. Požegar o stalšču, ki ga naj zavzema učiteljstvo proti občinskim volitvam.

Tov. Požegar je začel to pereče vprašanje iz pedagoškega vidika. S kremenitimi in k srcu segajočimi besedami nam je slikal čisti demokratizem, ki je le drugo ime za nesebično človekoljubje in je organizacija ljudi na podlagi socialne enakopravnosti in svobode. Govoril je o tem, kako vcepiti mladini spoznanje, da naj spoštujejo delo, pošteno delo vsakogar in najsibo isto po površnih nazorih še tako nizko, ker je vsako delo potrebno za telesni in duševni obstoj človeka. Ne gre zapostavljati gotove sloje, ker se vsi potrebujejo in so vsi enakoverni.

Vprašanje, kakšni stranki se naj pridruži učiteljstvo pri občinskih volitvah, je pustil odprto iz 3 razlogov. Prvič smo samo stanovska organizacija, drugič volitve še niso pred durmi, 3. je stvar razsodnosti in svobode vsakega, kako se bo odločil.

Koreferent tov. Lesjak je govoril o poštenosti v pol. bcju in svetoval, da se učitelj drži bolj v ozadju. Ni dobro radi ugleda, ki ga rabi vsak vzgojitelj, da se postavi za organizatorja te ali one skupine, ker se vsaka bojuje z vsemogočimi sredstvi. Delajmo za vzgojo značajev, ker le isti pomenjajo napredek v vsakem narodu.

Obema govornikoma se predsednik zahvali za temeljito razmišljanje o tem vprašanju. Zadnja točka je volitev pevovodje in prijavnih pevcev in pevk. Pevovodje je izvoljen enoglasno tov. Vauda. Stroške za nabavo not prevzame društvo.

Govori se tudi o oprostih učencev čez poletje. V interesu vzgoje in pouka je, da se takšne prošnje ne podpirajo, kjer ni neobhodna potreba. Po več kot 3 in pol urnem zborovanju zaključil predsednik isto. Prihodnje zborovanje se vrši prvi četrtek meseca maja. Tajnik.

+ Učiteljsko društvo za laški okraj zboruje na cvetno nedeljo dne 28. sušca t. l. ob pol 10. uri dopoldne v šoli na Hrastniku s temle vzhodnem: 1. Zapisnik. 2. Dopisi in družbene zadeve. 3. Letno poročilo a) tajnikovo, b) blagajnikovo. 4. Volitev dveh računskih pregledovalcev društv. računa. 5. Določitev članarine, ki se naj pobira za tekoče leto. 6. Ugotovitev števila društvenih članov in onih oseb učiteljskega stanu, ki so izven naše organizacije. 7. Volitev novega odbora. 8. Določitev knjig in članikov, na katere se naj društvo naroči. 9. Predlogi, nasveti in slučajnosti.

Pred zborovanjem pevska vaja. Vse, ki se zavedajo vrednosti dobre organizacije, vabi k udeležbi odbor.

+ Slovensko učiteljsko društvo kočevskega okraja je zborovalo dne 11. 3. 1920. v Ortnoku. Temeljitemu referatu ravnatelja Merviča o šolskem zak. načrtu je učiteljstvo sledilo z vsem zanimanjem. — Drugo točko dnevnega reda je izponila debata o ustanovitvi skupne stanovske organizacije. *)

*) Glej današnji tozadevni članek! Ured.

*) Sprejete resolucije smo izročili vodstvu »Zaveze«. Op. uredn.

Prihodnje zborovanje dne 15. maja v Loškem potoku. Da se vsi snidemo tam!

+ Savinjsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 11. marca v Gomilskem. Udeležba je bila lepa. Tov. predsednik je pozdravil novo članico tov. Svetinovo, gosta tov. Sevnika in Rismala.

Med dopisi je bil čitan članski izkaz. Iz tega je razvidno, da je razum ene tovarišice vse učiteljstvo našega okraja vključeno v našim društvu. Skrb nam bo, da pride i ta med nas!

Članarina za to leto se je določila na 70 K. Bila je od vseh članov vplačana, deloma letno, deloma polletno. V tem oziru je torej izpolnjena dolžnost!

Lepa in zanimiva točka je bilo predavanje tov. Sevnika: »Potovanje po Rusiji in Sibiriji«.

Tov. Sevnik, ki se je boril kot Slovan-legionar za svobodo majke Rusije, pozna njeno zemljo in njen rod.

Predložil nam je veličino njene razsežnosti, krasoto in neizčrpnosti naravnih zakladov in velika dela njene kulture. Jasna je ta slika, ponos slovanskega rodu!

Nato pa nam je predavatelj odprl knjigo iz sodobnega življenja trpeče Rusije, v tej knjigi je opisano brezmejno trpljenje slovanske majke, gorje narodovo, ki sega do neba!

Velika je Rusija in globoka je duša njenega rodu. — Mišljenje, čustvanje in žrtev njena ne pozna mej. Velike žrtve pa so v zgodovini narodov prorokba velikih dni. — Zato pa je njena bol bol Slovanov; njen spas spas Slovanov. —

Tov. predsednik se je predavatelju v imenu vseh presrečno zahvalil. Razveselila nas je obljuba tov. Sevnika, da nam prihodnjič odpre nov list v knjigi ruskega življenja.

Med predlogi smo sprejeli sledeče:

1. Učiteljstvu naj se izposluje izposojevanje knjig iz »Licealne knjižnice« v Ljubljani.

2. Kmetijsko društvo naj pošilja vsem šolam v Sloveniji list »Kmetovalec«.

3. Tovarišem bodi prost vstop v naša okr. učit. društva. To v smislu okrožnice »Zaveze« od decembra 1919. in ne v smislu »Tovariša«, po katerem naj bi društva sodila o sprejemu.

Pevska vaja je zaključila zborovanje. Tajnica.

Kronika.

= Načrt naše ustave. Iz Beograda poročajo, da so za tekoči teden pozvani v Beograd strokovnjaki t. j. profesorji ljubljanske in zagrebške univerze, ki naj skupno z onimi beogradske univerze izdelajo načrt osnove za ustavo kraljestva SHS.

= Glede zamenjave kronskih bankovcev prinaša Uradni list nove določbe, katerih najvažnejše bi bile: 1. Tisočkronski bankovci se vzamejo iz prometa nepreklon v roku, predpisanem v členu 7. naredbi o tem, kako je jemati iz prometa kronske bankovce Avstro-ogrske banke (l. br. 1696 z dne 3. febr. 1920), in v členu 13. pravilnika o tem, kako je jemati iz prometa kronske bankovce (l. br. 2460 z dne 7. febr. 1920), do dne 5. marca v Srbiji in Crni gori in do dne 15. marca v drugih pokrajinah kraljestva. 2. Rok, do katerega je stokronske bankovce vzeti iz prometa, je podaljšan do dne 15. aprila 1920. 3. Rok, do katerega je petdesetkronske, dvajsetkronske in manjše kronske bankovce vzeti iz prometa, se objavi naknadno. 4. Naposled se tudi dinarski bankovci Narodne banke kraljevine Srbije vzamejo iz prometa v smislu člena 21. zakona o Narodni banki kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev. Roki, do katerega je treba bankovce vzeti iz prometa, se nikakor ne bodo podaljšali. Po preteku teh rokov izgube zaostali bankovci vsako veljavno zakonitega plačilnega sredstva v naši državi.

= Novo narodno podjetje. Največje in najvažnejše tovarniško podjetje v Sloveniji so bile papirnice Vevče, Goričane in Medvode. Dosedaj je bila lastnica nemška družba. Te dni je prevzela tovarne nova družba za 15 milijonov kron. V upravnem svetu je 7 Jugoslovanov, 1 Čeh, 1 Amerikanec in 2 Nemca. Tovarne se bodo razširile tako, da se bo že čez par mesecev moglo izdelovati 120 vagonov papirja več. Nova družba je podarila za ljubljansko univerzo 100.000 K ter tako pokazala svoj narodno-kulturni značaj.

Po slovanskem svetu.

Iz čehoslovaške republike.

—c. Češki minister prosvete o nalogah šole. Na shodu županov — socijalistov v Pragi dne 8. grudnia l. l. je razvijal mi-

nister prosvete Habrman svoj program tako-le:

Dovolite, da se v kratkih besedah dotaknem našega šolskega programa, da na kratko očrtam, kako si predstavljam šolsko politiko. Predvsem moram povdariti, da je moj šolski program in moja šolska politika sedaj, ko sem minister, prav taka, kakoršna je bila, ko sem bil še prost delavec, demokrat in navaden poslanec, to je: **šolstvo**, od ljudske pa do najvišjih šol, **se mora oporiti na poslednje vezi klerikalizma in nepotrebnega birokratizma**. Svoj program ponavljam povsod, kamor pridem, ne samo na delavskih shodih, ampak tudi na zborovanjih učiteljev in profesorjev, sploh povsod, kjer se mi nudi dobra prilika. Hočem namreč, da so si gospodje učitelji in profesorji končno na jasnem, da je stara Avstrija mrtva, da se tudi oni gospodje, ki so bili vpreženi v avstrijski jarem in vlekli 10, 20, 30, 40 let, ki se prav težko orijentirajo, končno zavedo, da je danes **nova doba, nov duh**, da se stari nikdar več ne povrne.

Prijatelji, deloval sem v tem smislu, da bi se čutil učitelj v šoli popolnoma svobodnega in to ne samo kot občan, temveč tudi kot učitelj in vzgojitelj. Poskrbel sem, kolikor so mi dopuščali še danes veljavni stari zakoni, z naredbami, da se je to tudi izvedlo. Na podlagi si veljavnih zakonov mi je bilo torej mogoče, da sem postavil šolo na popolnoma novo podlago; odredil sem —, da verske in druge cerkvene vaje ne spadajo v našo šolo, tako da danes ni niti učitelj, niti učenec ali učenka primorana vršiti katerokoli versko vajo. Z ozirom na posvetno šolstvo sem napravil jasen in odločen korak, ki pomeni, da hočemo imeti šolo svobodno, v resnici napredno a demokratično brez vsake klerikalne in naboženske primesi. Naravno, da zasledujem ta cilj tudi za bodočnost, ter sem vsled tega odredil vse potrebne priprave, da se čimprej izvrši ločitev cerkve od države. V šolskem ministristvu se vrše dan na dan posvetovanja zastopnikov vseh smeri, ki se v resnici zanimajo za kulturna vprašanja, da si bomo končno na jasnem, kaka mnenja vladajo v republiki o tej stvari in če mi bo le količkaj mogoče, se potrudim in predložim zakon o ločitvi cerkve od države že sedanjemu narodnemu zboru, kar znači, da sem z vso vmo pri delu. Sicer bi si želel, da bi mnoge tej podobne zadeve koračile hitreje, a ne smete se čuditi, če zastajajo; dela je namreč toliko, da mi pri najboljši volji primanjkuje časa na reševanje vseh teh zadev, zakaj povsodi se mora graditi in pripravljati.

Dovolite, da še drugo stran malce osvetlim. Reklo se je, da moramo svojo pozornost posvečevati ne samo visokim in srednjim, ampak še posebno ljudskim in meščanskim šolam, zakaj prav ti dve poslednji sta, ki nudita vzgojo najširšim vrstam naroda. To je sveta resnica, — o tem ni med nami nobenega prekanja — in vsi smo najgloblje zanimani na vprašanju, kako zgraditi ljudsko in meščansko šolo, zakaj to sta šoli, iz katerih prihaja 80—90% celega naroda. In prav zato delam za uresničenje načel, za katere smo se bojevali cela desetletja, to je, da se **ljudska in meščanska šola oprostita vseh reakcionarnih življev**, da doraste učitelj svojim etičnim nalogam. Tu pa sem poskrbel, da se učiteljstvu nudi prilika višje izobrazbe kot doslej, da nam bolj izobražen učitelj vzgoji bolj izobražen naraščaj. Naše učiteljstvo je živel v naravnost strašnih gmotnih razmerah — imeli smo učitelje z 80—100 K (na Kranjskem 66 K) mesečne plače — zato je bila največja naloga Narodnega zbora, potrditi zakon, ki ureja gmotno stanje našega učiteljstva, ki je dal učiteljstvu to, za kar so bojevali nad 40 let. Hoteli so doseči enakopravnost z državnimi uradniki, sedaj jo imajo, kar pomenja, da hočemo videti učitelja ljudske in meščanske šole v takem položaju, kjer ni potreba misliti na glad in pomanjkanje, da more tako posvetiti vse svoje moči svoji veliki nalogi. A v bodočnosti hočemo njegov študij prispodobiti visokim šolam, tako da bode učiteljstvo ljudskih in meščanskih šol bolj in temeljitje izobraženo kot doslej.

Kar se tiče meščanske šole, hočemo: meščanska šola ne sme biti domena samo nekaterih mest ali privilegiranih občin, temveč delamo na to, da postane meščanska šola imetje in dobrina celega naroda, kajti ona naj je višja šola in pristopna ne samo peščici otrok, temveč postavi se mora za vsak otrok, čimni okraj po ena, da bo tako pristopna vsem našim otrokom.

Dalje zasledujemo cilj, tozadevni zakon je že skoro dokončan, da so nadaljevalne šole vseh strok obče in obvezne.

Tako, za mesto kot za deželo, kar pomenja, da se mora praktična vzgoja vse bolj povdariti.

Naj vam še povem, da delujem na to, da bi se ljudstvu nudila prilika nadaljne izobrazbe, hočem, da naj šola dobi možnost in sredstva za izvenšolsko delovanje, ter se tako ljudstvo kar naihitreje izobrazbi. Posebno pozornost posvečam telesni vzgoji, ki jo smatram za najvažnejšo med sedanjimi perečimi vzgojami. V zadnjem času sem odredil, da se sistemizirajo za ljudske in meščanske šole posebna mesta telovadnih učiteljev, katerih glavna dolžnost bo, da bodo skrbeli za razvoj telesne vzgoje tako v šoli kakor tudi izven šole.

V dosegu tega namena sem dalje odredil, da sestavimo okrajni šolski svet **imenik vseh strokovno izobraženih oseb**, ki bi bile v stanu voditi vadiateljske zbore telovadnih društev. Jaz sam sem izšel iz telovadnih društev, in prepričan sem se, da je v naših vrstah dosti dobre volje, da je postopanje pri tem sila pomanjšečati telesni vzgoji najvišjo skrb, vsekakor in nemetodično ravno vsled pomanjkanja strokovnega znanja in zato sem izdal to odredbo, da omogočim na ta način uresničenje želj stremečih za tem, da se osnujejo vadiateljski tečaji za naraščaj vadiateljev.

Dalje sem odredil, v kolikor se tiče novih stavb za šole, da se dovoljujejo v bodoče samo one stavbe, pri katerih je poskrbljeno za pokrito telovadnico in nepokrit telovaden prostor, to pa radi tega, da se morejo v telovadnici vršiti tudi javna poljudna predavanja.

Sodruzi učitelji lahko potrdite moje besede, da se teden za tednom pojavljajo pri otrocih gotovi znaki telesnih napak ali pa nagnjenja k raznim boleznim. Učiteljstvo nima časa posvečati vseh časov, v najboljšem slučaju pošlje domov listek, ki navadno nima nobenega uspeha. Tako se zgodi, da raste deca dalje kot drevo sredi gozda, ž njim pa seveda tudi napaka, ki napravi iz njega navadno pohabljenca ali duševno manj vrednega itd. Za take in podobne slučaje hočemo napraviti sledeče: Ministrstvo bode imenovalo posebne v ta namen izšolane osebe, ki so obiskovale šole za socialno skrbstvo, katerih naloga bode, voditi pregled vseh šol in šolskih otrok; učitelji, odnosno upravitelji šol pa bodo tem-le osebam naznanjali vsak slučaj bolezni in bolehanja na duhu. Na Angleškem imenujejo zgoraj naznačene osebe »scool stellers« — šolske sestre. Naloga takih šolskih sester bode, da obiskujejo rodbine, prouče razmere otroka in s prijateljsko pomočjo odstranjujejo korenino zla, bolezni ali uboštva, da se more za otroka zopet poskrbeti, ter ga rešiti daljšega propadanja. Na drugi strani so pa zopet slučajni nepravnosti, ki se morajo odstraniti n. pr. razposajenemu, živahnemu dečku pravi učitelj falot, to se ga prime in do 14. leta se gleda nanj s posebnim očesom kot na falota. Starišem se pošilja listek za listkom in dečku se štejejo udarci od jutra do večera, od večera do jutra. Včasih je to nemiren duh, toda do korenine zdrav, ki bi bil lahko povsod prvi. Tudi za take slučaje se ustanove mesta **šolskih prijateljev ali prijateljic**, le teh naloga bo, obiskovati rodbine, dognati, kaj je v takih učencih, iz kakih tal rasto, da bi se tako moglo blažilno vplivati na stariše k odstranjenju zadržkov, in da bi se taki zadržki ne morali v bodoče več vzgajati tako kot doslej, namreč s palico in pretepavanjem.

Skratka naša dolžnost je, tako s strani pedagogike, kot šolske in telesne vzgoje skrbeti in stremeti za tem, da bode naše šolstvo v vsakem oziru najpopolnejše, da na ta način nudimo narodu priliko, da bode nasledujoča generacija **bolj dospela in zrela**, da bode njena vzgoja v resnici demokratična, svobodna in napredna. V tem smislu napredujemo in delamo, ter želimo, da bi se ta duh zanesel tudi v celotno naše šolstvo od ljudske šole pa vstevši univerzo, gledam na to, da bi se nam odgojil politično zrel narod, zmožen ustvarjati nove dobrine in vrednote. Samo v tem slučaju nam je svoboda zagotovljena, samo v tem slučaju se dade rešiti vprašanja pravičnosti in demokracije v socialni in gospodarski smeri, če znamo tvoriti nove gospodarske vrednote, čim največ jih je treba. Če jih hočemo potem, ko pride čas, pravično razdeliti tako, da jih pride na vsakega kar največ. Narod beračev ni svoboden narod. Radi tega prispevajmo vsak po svojih močeh k temu, da postane naše šolstvo v resnici demokratično in napredno, da bi imelo in dajalo poleg globoke metodične naobrazbe tudi kar največjo praktično vrednost, stremečo za stvarjanjem dobrin in gospodarskih del.

Trudim se, da delam v tem smislu, trdno prepričan, da v tej smeri in na začrtih poteh srečavam vse naše delavne ljudi v občinah in upam, če vstrajamo na tej poti, da se naše sanje o svobodni, posvetni, demokratični šoli čimprej uresničijo.

— **c Univerzitetni tečaj za učitelje gluho-nemih v Brnu.** V Lipniku na Češkem so ustanovili društvo učiteljev gluho-nemih. Za predsednika so izvolili učitelja Vanička. Izrekli so se za eksternate, za prehodno dobo na se trpe tudi manjši internati. Po statistiki je v češkoslovaški republiki 1483 gluho-nemih šolobveznih otrok brez pouka. Društvo bo izdajalo svoje strokovno glasilo. Za učitelje gluho-nemih se bo v letošnji počitnici vršil v Brnu univerzitetni tečaj.

Opomba: Opozarjamo naše tovariše na ta tečaj!

— **Mr. Nov tip srednje gospodinske šole na Moravi.** Moravski deželni odbor je sklenil, da ustanovi nov tip srednje gospodinske šole. Imela bo 3 letnike. Gojenje se vzgoje kot samostojne gospodinjke v vsaki smeri. Za one, ki hočejo postati učiteljice na gospodinskih šolah, se prikloni še četrti letnik. Bodočnost takih učiteljic je lepa, zakaj ustanovilo se bo mnogo gospodinskih šol posebno na Slovaškem.

— **c Kako govori češki okrajni šolski nadzornik.** Za okraj Benešovski je bil imenovan za okrajnega šolskega nadzornika dr. F. A. Soukup, ki piše med drugim tudi to-le svojemu učiteljstvu: Rekel sem vam: „Nočem biti in ne bom birokrat, toda tudi Vi ne smete biti!“ Takoj pa sem dodal, da pomenia birokratizem toliko, kakor zvaliti odgovornost na višja ramena, da pomenia, odvrčeti odgovornost za lastna dela, vršiti delo samo radi tega, ker je tako zaukazano, ker se je tako namiznilo, ali želelo. In glei, med vami so se pojavili birokrati pri prvi neprijetni stvari, ki jo je zahteval vstop v novo dobo, poedini izmed vas so vrgli odgovornost raz sebe, se niso osokolili podčrtati svojo lastno individualiteto, skrili so se za „migliji svet in željo“. Naj za karkoli, skriti so se, če je bilo treba tudi za laž. Prijatelji! Sedaj ni čas, da igramo skrivnice potem konča „Bodite ponosni na svojo osebo, svobodo, na svobodo učitelja in voditelja naroda! Ne dotikajte se osebne svobode onih, ki hočejo biti „uslužbenci“. To niso učitelji, oni ne morejo biti voditelji, njihove noge so zarite v blato, koraka ne morejo napraviti. Po nepotrebnem bi izgubili mnogo, da preveč časa, če bi jih hoteli iz blata vleči, kakor so zabredli po lastni krivdi. Samo eno geslo je danes na mestu: „Kdor si dobre volje, pomagaj! Naprej — v novo ero!“

Jugoslavija diha še skoro dve leti, na bivšem Kraniskem imamo pa, še vedno okrajne nadzornike, ki tiče v avstrijskem blatu do kolen. —

Iz Jugoslavije.

— **Naše pravice in plače.** Zakon o naših plačah je že izveden, ni pa s tem delo še končano, ker je še potreba urediti vprašanje odškodnine za stanovanja in kurivo, ki učiteljstvu po tem zakonu pripada. Najprej je potreba dati stanovanja, ki jih ima sedaj učiteljstvo v šoli, uradno preceniti. Potem se naj nastavi mesto stanovanj stanarina, od katere se vrednoti naturalnega stanovanja odšteje. V tem ni dvoma, da bo učiteljstvo soglasno zahtevalo izvedbo zakona v tem oziru, dokler niso plače popolnoma izenačene z ostalim državnim uradništvom. Drugače je z vprašanjem kuriva, in bodo v tem oziru okrajna učiteljska društva morda zavzela drugačno stališče, ter se opirala na to, da noče učiteljstvo nikakih pravic pred drugim uradništvom, pač vse udobnosti, ki jih ima ono. — Nerešeno je pa tudi še vprašanje uvrstitve meščanskega učiteljstva, ki bo imelo izgubo vkljub temu, četudi dobi izplačan zaostanek razlik za nazaj. Gorje pa, če stojijo poviški v veljavo šele tedaj, ko izide naredba o tem. Vsak dan zamude je izguba za učiteljstvo, ker vrednost denarja še vedno pada, živil in blaga na neznansko narašča. Organizacija je v tem oziru storila svojo dolžnost, naj to še drugi, da ne bomo zopet čakali in čakali! — A tudi pri draginskih dokladah je bilo učiteljstvo prikrajšano pri sedanjih uvrstitvi. Vsemu učiteljstvu so bile draginske doklade odmerjene take, kakor so jih prejeli pred 1. dec. 1919. Mnogo učiteljev je s 1. dec. prišlo v višjo plačilno stopnjo in mnogim se je izpremenilo stanje po 1. dec. Vse te se je uvrstilo v višje plačilne stopnje in se jim dohodke prav odmerilo, draginske doklade se jim pa ni analogni zvišalo. Juridične podlage za to pač ne bo, s čemer

bi se dalo to postopanje utemeljiti. — Na višjem šolskem svetu leži sedaj čimhitrejša rešitev teh vprašanj!

— **Kaste.** Imamo že društvo slov. učiteljic, društvo upokojenega učiteljstva, organizacijo učiteljstva na obrtno-nadalj. šolah, snuje se organizacija meščanskega učiteljstva, osnovati bo še potreba: organizacijo glavnih učiteljev, vadniških učiteljev, profesorjev samo po naslovu, organizacijo učiteljic ženskih ročnih del, otroških vrtnaric; tudi okrajni šolski nadzorniki, in višji posebej, se bodo morali medsebojno organizirati. — **V organizaciji bi moral prevladovati čut, da se bo skupna organizacija pravično potezala za pravice in koristi vseh ter pravično urejala razmerje enega dela do drugega tako, da se pravičnemu in demokratičnemu stališču ne bo mogel upirati noben del v stanovski organizaciji.** — Danes je n. pr. naravnost nesocialno, urejena uvrstitev upokojenega učiteljstva. Skupna organizacija bi morala smatrati upokojeno učiteljstvo kot svoj del, ter se potezati zanj, kot za aktivno učiteljstvo. Vendar je temu tudi upokojeno učiteljstvo krivo samo, ker se pri upokojitvi povečini odtuji organizaciji; ustanovilo si je sedaj upokojeno učiteljstvo svoje društvo, namesto da bi se skušalo uveljaviti v skupni organizaciji ter prisiliti, da se skupna organizacija potegne tudi za nje. Hkrati z regulacijo učiteljskih plač bi se morale analogno zvišati tudi pokojnine, in za to bi se morala zavzeti — ne samo organizacija upok. učiteljstva — temveč tudi organizacija aktivnega učiteljstva. To nesocialno in krivično razmerje se mora odpraviti! — Na eni strani koristi diferenciacija organiziranja na podlagi skupin delovnega polja, na drugi strani uvaja to v organizacijo čut kast, nedemokratični čut več in manj vrednosti, čut in domišljije višjih in nižjih ljudi ter čisto zavist. Koristno pa je združenje v svrhu podrobnejšega in temeljitejšega obdelovanja delovnega polja in koristi dotičnega dela učiteljstva, ker se interesirani vedno bolj zanimajo za svoja vprašanja, kakor neprizadejeni. Vendar je končno redakcijo prepustiti skupni organizaciji, da uredi vprašanje tudi z ozirom na celoto. — S tega oziroma bi se dala društva za posamezne dele učiteljstva opravičiti, vendar se mora v demokratični organizaciji delovati na to, da se obdrži enotnost, se odpravi predprave in privilegije, da se postavi na pravično stališče, da se duh kast odpravi in zatere se na njega mesto postavi in goji — enakopravnost.

— **Zdražbarji.** Kdor je le površno prečital poročilo občnega zbora „Slov. Zveze“ v zadnji številki „Slov. Učitelja“, je prišel do prepričanja, da se ljudje, ki se zbirajo okoli tega lista, ne ravna po naukih svojega evangelija: praksa jim je daleč od teorije. To nam spričujejo zlasti resolucije, ki so jih bili sprejeli na svojem zadnjem zborovanju. Tretja izmed njih se namreč glasi: „**Skupna stanovska organizacija ne sme postati privesek kake druge organizacije ali politične stranke.**“ Se to v teoriji res lepo sliši in bilo bi treba ta nauk tudi praktično izvesti. Modri nadstrankarji pri Slomškariji pa ravna jo ravno nasprotno. V isti sapi, ko kričijo, da ne sme biti stanovska organizacija privesek kake politične stranke, v isti sapi trobijo v svet poročila, katerih eden stavek (str. 33.) se glasi: „**V zastopstvo VLS je bil odposlan tudi predsednik Stru- kelj, ki zastopa tam interese učiteljstva.**“ Slomškariji, ki vam je toliko za interese učiteljstva: Zakaj ne odpošljete še v JDS, v NSS in v JSDS po enega svojih velmož, če hočete, da se resnično nadstrankarji — pa se držite še danes kot nekdanji najbolj razupite stranke, ki eksistira na slovenskem jugu? Ali vas niso dogodki zadnjih let ničesar naučili? In če ste dalje res taki nadstrankarji, kaj iščejo s svojo zdražbarijo na vaših zborovanjih taki ptički kakor so Orli? Ali značijo Gostinčarjeve besede: „Jugoslovanski klub stoji za vami“, vaše nadstrankarstvo? — Bodi priboj! Dokler postopa Slomškarija tako zdražbarsko in nedosledno, tedaj nima sploh pravice ziniti o liberalnem značaju naših društev! Naša društva zastopajo stanovske interese vsega učiteljstva, katerih sadove uživata danes tudi vi, vam pa ne gre za drugo kakor za nadaljevanje pogubne klerikalne politike, ki hodi pota, katera vodi do vseh narod v pogubo!

— **Nezadovoljni z nami.** Nekdo okrog „Slovenca“, ki čuti potrebo, da se zale-tava s svojimi neslanostmi v vsako novo številko „Učit. Tovariša“, izraža v „Slo- vencu“ z dne 7. t. m. svojo splošno nezadovoljnost nad pisavo našega lista. Nobena reč mu ni dovolj modra in globoko- umna. Odkar nas je bil očitno pohvalil „Slov. Učitelj“ (str. 13.) s svojega viso- kega mesta: „Zasluga našega lista je, da se je „Tov.“ privadil na dostojnejše pisa- nje“, smo mislili, da smo na pravi poti. „Slovenca“ smo se namreč neizmerno

zamerili, ker smo v 9. številki našega lista pripomnili pod črto, da v ljublj. učit. društvu ni klerikalcev. Če pa „Slovenec“ resno misli, da so, pa naj bodo v božjem imenu: Slomškarija bo toliko preje — zmrznila!

— **Tudi doslednost!** „Slov. Učitelj“ (str. 48) se hudeje nad nami, ker smo po- natiskali svojčas iz „Domovine“ notico „Slomškarija zmrzuje“ ter zaključuje svoje modrovanje tako-le: „Tudi Slom- škova Zveza je nekoč grešila v svojo škodo, ker je preveč gledala na število, ki sedaj tako imponira „Tovarišu“ in s katerim se vedno baha.“ Prijatelji okrog „Slov. Učitelja“ so res dosledni! Odpro naj isto številko svojega glasila, pa bodo videli, kako hoče Slomškova Zveza drugim nauke dajati, pri tem pa dela sama grehe, katere hoče drugim natveziti! V tajniškem poročilu (str. 36.) „gleda zopet nekoliko preveč na število“ ter našteva 72 članov več kakor bi jih smela. Če bi se hoteli mi pri svoji Zavezi pobahati s številom svojih tovarišev-pristašev, ki bi- vajo danes na zasedenem ozemlju, tedaj bi naraslo število članstva naše Zaveze za najmanj 500, reci petsto članov, t. j. za število, ki ga Slomškova Zveza ne spravi skupaj v celi Sloveniji, pa če se na glavo postavi! Mi pa se s tujim perjem ne maramo lišpati. Je to prvič neokusno, in drugič nedopustno, ker tvorijo naši to- variši iz zasedenega ozemlja svojo Zvezo. Zato radi prepuščamo pavovo perje tistim ki so bolj v potrebi, da ga rabijo. — Nam se na vse to le čudno zdi, kako se morejo gotovi ljudje čutiti razžaljene, če kje či- tajo, da „Slomškarija zmrzuje“!

— **Kdo je večji avstrofil.** „Slove- nec“ je prevzel pod tem zaglavjem v 61. številki nevaležno nalogo, ker hoče prati od šušteršičijanskega blata umazanega bivšega nadzornika Lavtižarja zaradi neke notice v našem listu, ki dokazuje Lavtižarju, da je denunciral Kaltenegger- ju dva ljubljanska učitelja, ker njih učenci niso znali cesarske pesmi. Kot avtorja te notice sumniči našega tovariša Jakoba Dimnika, o katerem pa z moško besedo potrdimo, da ni pisal omenjene notice in tudi ni ž njo v nobenem stiku; mi bi pa lahko s prstom pokazali na Slovencevega dopisnika (Lavtižarja tu ne mislimo). Cela notica je grda politična pustolovščina. Pisec se nam zdi podoben tatu, ki vpije v javnost: „Primate tatu!“ a v istini je pa sam kradel. „Slovenec“ šteje danes Dimnika v velik greh, ker je v neki mla- dinski knjiži davno pred vojno pisal, da so avstrijski vladarji vzgled pobožnosti, bogaboječnosti, pravičnosti in pridnosti. Zakaj pa „Slovenec“ teh vladarjev ni pravočasno razkrinal, zakaj se je pa va- ljal pred in med vojno v prahu pred njimi in zakaj se je tako hlapčevsko ponižno plazil med vojno po njih črevih? „Slo- vencu“, oziroma njegovemu dopisniku (Lavtižarja tu zopet ne mislimo) tudi ni všeč, ker je Dimnik vzbujal v mladini čut domoljubja in požrtvovalne ljubezni do domovine. Bržkone bi bilo ljudem Šu- šteršičevega kalibra danes ljubše, ko bi učiteljstvo hujskalo mladino in ljudstvo proti vladari in se ogrevalo za sloven- sko republiko; tega pri naprednem učit- eljstvu ne bo nihče dosegel. Pa tudi v „avstrofilska“ letna poročila Dimni- kova se je Slovenec dopisun že trikrat zagnal, dasi so v njih nanizana zgolj zgo- dovinska fakta, ki sestavitelju gotovo niso prihajala iz srca, ampak so bila pi- sana pod pritiskom avstrijskega biča, ki sta ga Kaltenegger in njegov oproda vihi- tela nad Dimnikovo glavo in sploh nad naprednim učiteljstvom. Prosimo, kaj pa je prejel Dimnik od avstrijske vlade za očitano mu „avstrofilstvo“? Ali je dobil kak pohvalni dekret kakor Lavtižar? Ali je dobil za „avstrofilstvo“ od avstrijske vlade naslov šolskega ravnatelja kakor dvajset let mlajši Lavtižar? Ali je bil morda odlikovan z zaslužnim križcem kakor Lavtižar? Ne, ničesar mu ni dala avstrijska vlada, pač pa ga je za „avstro- filstvo“ postavila med vojno na cenzurno listo in pod policijsko nadzorstvo. Tudi disciplinarno preiskavo je uvedel Kalten- egger med vojno proti Dimniku, ker je imel v telovadnici obešeno sliko župana Ivana Hribarja v sokolskem kroju. Važ- nejša kot očitano „avstrofilstvo“ je pa druga stran zgoraj prispodobljenega tatu. Tu prihaja v prvi vrsti v poštev **tisto avstrijsko blato, ki so ga nametali Šušter- šičijanci v Slovence med vojno na naše junaške brate Srbe, Hic Rhodus!** Za to gre in to mora biti na dan, ne pa „avstro- filstvo“, katerega očitka je moral biti pod eroznim pritiskom avstrijske vlade kol- kortoliko deležen vsak odvisen človek, posebno pa še ljud.-š. učitelj pod Šušter- šičevo vlado. Kar se pa tiče gonje proti Dimniku kot zastopniku staršev v višjem šolskem svetu, je več kot gotovo, da bo Lavtižar prej sfrčal iz te korporacije, ker je staršem ljubši pošten napreden učitelj kakor pa kak samopašni šušteršičijanec.

— **Veliko manifestacijsko zborovanje** se vrši v Ljubljani v nedeljo, 21. t. m. ob priliki ustanovitve Jugoslovanske Matice. Po zborovanju v „Unionu“ se vrši obhod po mestu. Obhoda se udeležijo vse kul- turne, strokovne in politične organizacije brez razlike politične pripadnosti. Ljub- ljanske tovariše in tovarišice vabimo, da se udeležijo zborovanja v čim večjem šte- vilu. Podrobnosti bodo objavljene v ljub- ljanskih dnevnikih.

— **Od „Samopomoči“ („Selbsthilfe“ der Lehrerschaft Steiermarks)** sem prejel dne 13. sušca iz Gaishorna z dnem 8. sušca 1920 datirano pismo, ki ga navajam tu dobesedno in neprevedeno, da bo izklju- čeno vsako nesporazumljenje: „In einem meiner letzten Briefe habe ich meine Meinung Ihnen gegenüber ausgesprochen, daß wir die künftigen Unterstützungs- beträge in jugoslavischer Kronenwährung zur Auszahlung bringen werden. Sie ha- ben diese meine Meinung auch im Učit. Tovariš veröffentlicht, was für mich wohl etwas unangenehm war. Ich habe nämlich diesbezüglich erst nachträglich die Meinung der Herren Ausschußmit- glieder eingeholt. Diese Herren waren aber in dieser Angelegenheit nicht meiner Meinung, sondern sprachen sich gerade im gegenteiligen Sinne aus. Sie sagten: Wir zahlen, wie bisher, die Unterstüt- zungsbeträge nur in österreichischen Kronen aus. Würden wir anders tun, so würde unser Verein dadurch geschädigt. Die Einzahlungen unserer slovenischen Mitglieder werden wir, sobald der Geld- verkehr zwischen unsern Staaten wieder einmal ordnungsmäßig eröffnet und die Wertverhältnisse des Geldes auch gere- gelt sein werden, genau nach den Werten berechnen und am Ende des Jahres den Rechnungsstand an die Mitglieder be- kannt geben. Mehr können wir vorläufig nicht tun. Hoffentlich muß ja der Wert unserer Krone auch wieder ein besserer werden oder, was auch möglich ist, wir bekommen eine neue Geldwährung.“ Pod- pis: Johann Slana. — Toliko v prevdarek članom društva v Jugoslaviji, da me ne zadene očitek, kakor bi jih bil v svoji zadnji notici v „Učit. Tovarišu“ napačno informiral o tej važni zadevi. V Ljubljani, dne 14. sušca 1920. Fr. Suher. — **Opomba uredništva:** Prinašamo izjemoma ta dopis v nemškem izvirniku, a principiello sto- jimo na stališču, da naj bodo dopisi v „Uč. Tov.“ pisani vedno v slovenskem jeziku, zatorej prosimo v bodoče za prestavo. — Prizadeto učiteljstvo naj tudi skupno za- vzame svoje stališče k štajerski „Samo- pomoči“. — Slovensko učiteljstvo ima tudi svojo zavarovalnico za slučaj smrti, ki ima sedež v Ljubljani in se tudi imenuje „Samopomoč“. To društvo ima odločno premalo članov še in to kaže, da je ideja zavarovanja premalo pri nas ukoreninjena in je premalo agitacije.

— **Novi šolski knjigi.** Poverjeništvu za uk in bogočastje je odobrilo učni knjigi: Trgovsko računstvo za trg. nad. šole, III. del, in trg. računstvo za dvorazredne trgovske šole, II. del, ki jih je spisal prof. Albert Sič.

— **Vsem tovarišicam in tovarišem** ki so maturirali l. 1905 na ljubljanskem učiteljsku! Letos bo že 15 let, kar smo maturirali. Desetletnico nam je preprečila vojska. Kaj pa, če bi obhajali prav skromno 15-letnico mature in vsi skupaj — brez razlike pripadnosti stranke — malo vzbujali študentovske spomine? To- varišice, tovariši! oglasite se s predlogi, ali pa nekaj tovarišev pooblastite, da na- pravijo primeren načrt! S tovariškim po- zdravom! Egidij Schiffrer, Jesenice na Gorenjskem.

— **Iz Maribora** poročajo, da se na- haja učiteljski ravnatelj g. Henrik Schrei- ner radi bolezn na dopustu. Nadomestuje ga prof. Vreže. Vrlemu šolniku in znane- mu prijatelju slovenskega učiteljstva že- limo skorajšnjega okrevanja!

— **Tov. Ciril Pregelj** nam pošilja v objavo sledeče: Na željo odbora celj. učit. društva se bo poskusilo, oživiti zo- pet petje v tem društvu s posebnim ozi- rom na neko društveno slavnost, ki se ima vršiti tekom leta. Na zadnjem zbo- rovanju se je sklenilo, da naj posamezna vodstva in to čimprej naznanijo po do- pisnici, kateri izmed tovarišev in tova- rišic nameravajo sodelovati in kateri glas pojejo in sicer na naslov šolskega vod- stva mestne osnovne šole v Celju, nakar dobe takoj po pošti sekirice. Dolžnost vsakega pevca (pevke) pa je, da se svo- jega parta dobro priuči, da bo šla skupna vaja, ki bo pol ure pred začetkom pri- hodnjega zborovanja, hitro izpod rok. Vsem tovarišem pevcem in pevkam pev- ski pozdrav!

— **Razpis učiteljskih služb.** Na javnih mestnih ljudskih šolah ljubljanskih se raz- pisujeta za šolsko leto 1920./21. v stalno popolnitev dve nanovo sistemizirani učni mesti, in sicer mesto stalnega suplenta in mesto stalne suplente z vsemi pravica-

mi stalnega učiteljstva. Stalni suplent bo pridelen I. mestni deški, stalna suplenta pa I. mestni dekliški šoli. Prošnje je vlagati do 30. aprila t. l. po predpisani službeni poti pri mestnem šolskem svetu v Ljubljani. — Na trirazredni ljudski šoli v Javorjah je razpisano po eno učno mesto v stalno namestitev. Prošnje naj se vložijo do 30. aprila t. l. pri okrajnem šol. svetu v Kranju.

— Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo je nabralo pri obnem zboru za delegate, ki gredo letos v Beograd, znesek 180 K. Priporočamo ta lep zgrad vsem društvom v posnemanje!

— Geometrijski modeli. Marljivi učitelj priredi za pouk sam marsikatero učilo — posebno sedaj, ko je vse tako drago. V ta namen služi tudi »Navod k početnemu risanju in oblikosloviu. Sestavljen J. B. Izdalo „Pedagoško društvo“ v Krškem l. 1890. — Iz tega navodila se je najvažnejše preneslo tudi v učno knjigo »Geometrijsko oblikosloviu za dekliške meščanske šole«. Opoznamiti je pa treba, da učitelj namesto otilih teles od pločevine lahko napravi take iz lepenke, potem pa rabi namesto vode — pesek. Tu pa podamo še lažje umljiv način, kako izračunati kroglino površino in prostornino. Ako načrtamo na papir največji krog krogle, t. i. meridian, ali ekvator, ter ga proti središču narežemo na ozke trikotnike, potem pa potisnemo na kroglo družega enako velikega in ravno tako narezanega na na nasprotno stran krogle, vidimo, da se veliko krogline ploskve ni pokrite s papirjem. Ako hočemo še ostali del pokriti, potrebujemo še dva taka kroga, skupno tedaj štiri in ker je ploščina kroga $r^2\pi$, je površina cele krogle $4r^2\pi$. Vzamemo li otel stožec, čegar višina je enaka premeru in otlo polkroglo, ki ima s stožcem enak premer ter napolnimo polkroglo z drobnim peskom, potem ga pretresemo v stožec, tedaj smo pa napolnili tudi tega. Prostornino stožca izračunimo po že znanem pravilu $\frac{O \cdot V}{3} = \frac{r^2\pi \cdot 2r}{3} = \frac{2r^3\pi}{3}$ in to pravilo velja tudi za polkroglo, kar je z natančnimi računi popolnoma dokazano. Prostornina cele krogle tedaj znaša $2 \cdot \frac{2r^3\pi}{3} = \frac{4r^3\pi}{3}$ ali v drugi obliki $\frac{4}{3}r^3\pi$.

— Prijatelj Črnogorju. V sicer preveč laskavi oceni mojega delca »Za staro pravdo« protestira prijatelj Črnogor na ves glas proti osemurnemu delavniku v kmetijstvu in pravi, da je taka zahteva — nonsens. Pritrjujem mu v polnem obsegu jaz in z menoj prav vsak socialističen zagovornik osemurnega delavnika, ker mora biti vsakemu otroku jasno, da so produkcijske panoge, kjer osemurnega delavnika enostavno ni mogoče uvesti, in kmetijstvo je že ena izmed njih. Vsakemu socialno čutečemu mora biti pa obenem tudi jasno, da je treba tudi za kmetijske delavce in posle uvesti neko zakonito regulacijo delavnega časa, ki traja danes marsikje po 15 in še več ur na dan in proti temu se obračajo moja tozadevna izvajanja. — Fran Erjavec.

— »Društvo za čuvanje narodnega zdravja« v Beogradu izdaja že 10. leto mesečnik »Zdravje«, ki objavlja izpod peres najboljših srbskih zdravnikov poljudno članke v vseh panogah ljudskega zdravstva; urednik je sloveči srbski higijeničar prof. dr. Jovanović-Batut. Sedaj izhaja »Zdravje« tudi v slovenskem izdanju in je prva številka pravkar izšla. Poljudno znanstvenega medicinskega časopisa Slovenci dosedaj nismo imeli, zato z zadoščenjem lahko beležimo na tem polju velik napredek. To pa še daleko ni dovolj. Da bode listu, ki ima nalogo čuvati narodno zdravje, mogoče ta vzvišeni namen tudi resnično doseči, mu je treba vsestranske podpore. Odpreti se mu mora pred vsem pot v vse stanove in v vse hiše. Dolžnost vseh izobražencev je, da širijo list med najširšimi plastmi našega naroda. Vsaj je tudi nam usekala dolgoletna svetovna vojna rane, iz katerih bodo še pozni rodovi krvaveli, ako ne preskrbimo za naglo odpopmo. Najstrožje uradne odredbe pa bodo iluzorne, ako ne bomo naroda prav vzgojili. Najboljše sredstvo za to pa je dobro in poučno čtivo. Prva številka »Zdravja« obravnava razna važna poglavja iz ljudske higijene, prinaša zlasti nujna navodila doječim materam, opozarja javnost na nevarnost jetičnih bolnikov, ki trosijo kali tuberkuloze med zdravimi ljudmi, dokazuje s stvarilnimi zgledi pogubnost alkoholizma itd. Zdravstveni odsek za Slovenijo in Istro v Ljubljani, ki je prevzel redakcijo slovenskega izdanja, in kamor naj se pošilja tudi naročnina, (24 K za celo leto), se obrača na vse vzgojitelje slovenskega naroda, na vsa prosvetna in telovadna

društva, na vse stanovske organizacije, zlasti delavske, da širijo list v svojem krogu. Po možnosti se bodo vpoštevale tudi vse upravičene želje in nasveti glede vsebine in oblike ter poročalo o njih osrednjemu društvu v Beogradu. Zlasti pa prosimo slovenske zdravnike, naj ne odrečejo listu podpor in naj se odzovejo tudi s peresom. Vsaka misel in vsak najmanjši prispevek, ki služi koristim ljudskega zdravja, bo dobrodošel. Posnemajmo požrtvovalno delo bratov Srbov. Sanitetni šef: Dr. Ivan Oražen.

— Članarina in darila za učiteljski konvikt. Ivan Michler, učitelj na Vrhniki, 10 K. — Josip Trobiš in Tina Trobiševa, oba s Kala pri St. Janžu na Dolenjskem, 13 K. — Ivan Benedičič in Marija Benedičičeva, oba iz Skočjana na Dolenjskem, 20 K. — Katinka Drolava iz Zasipa pri Bledu, 10 K. — Hugon Plhak 20 K. Angelika Jakličeva 20 K in Ivanka Straškova 20 K. — Svi S. Sladke gore pri Jelšah. — Gregorič Maksa iz Podbice nad Skofjo Loko 5 K. — Purkhart Josip iz Laboda 10 K. — Janko Zupančič iz Rateč na Gorenjskem, 4 K. — Hvala! Živili nasledniki! — Jakob Dimnik, blagajnik.

Neodrešena domovina.

— r Slovensko vzporednice na ljudski šoli v Gorici. Mestni šolski svet v Gorici je obvestil z dopisom od 12. februarja t. l. odgovnika dr. Karla Podgornika, kakor zastopnika staršev, ki so z vlogami in po odposlanstvih na merodajnih mestih zahtevali zopetno otvoritev slovenskih šol v Gorici, da je generalni civilni komisariat z dopisom 9. t. m. priobčil naslednje: Predsednik ministrskega sveta je z brzojavko od dne 4. t. m. št. 2686 pritrdil, da se začasno za tekoče šolsko leto poskrbi za pouk otrok slovenske narodnosti v Gorici z ustanovitvijo slovenskih vzporednih razredov pri italijanski ljudski šoli. — Mestni šolski svet ukrene, kar je treba, da se izvrše navedbe predsednika ministrskega sveta. Dopis mestnega šolskega sveta je bil dostavljen dr. Podgorniku 19. t. m. — Slovenski starši pričakujejo, da bodo začasne slovenske vzporednice otvorene penadoma in v zadostnem številu ter da bodo s prihodnjim šol. letom izpremenjene v samostojno slovensko ljudsko šolo v Gorici. Merodajne oblasti naj bi pri tem ne pozabile, da so Slovenci imeli v Gorici še mnogo drugih šol in zavodov, katerih zopetna otvoritev je za kulturne potrebe goriških Slovencev ravnotako neobhodno potrebna, kakor otvoritev ljudske šole.

— r Italijanski vandalizem. 700 otrok so se prigrislili, da bi radi pohajali v slovensko šolo. Naši rodoljubi so pripravili v šolske namene »Mali dom«. Ko so Italijani to zvedeli, so hoteli po sili »Mali Dom« zasesti. Odločnemu nastopu dr. Podgornika in dr. Pavlina se je zahvaliti, da se ni izvršila ta nakana. Druga naša šolska stavba »Novi Dom« je zasedena po vojaštvu. Enako je goriški magistrat zasegel »S. Gregorčičev« in »Šol. Dom«, kamor je spravil begunce. Vsi štirje »Dom« so v takem stanu, da je res žalostno. Begunci, ki bivajo v teh stavbah, razbijajo okna, pode, vrata, kakor če bi inell ukazano od višje oblasti, da morajo pokončati te nesrečne hiše. Kar niso porušile granate, to bodo storili begunci. Magistrat ima na razpolago druge stavbe, kamor bi lahko spravil begunce, a tega neče storiti, ampak hoče, da pokončajo begunci poprej te hiše. Društvo »Šolski Dom«, ki je pravi lastnik teh hiš, ne sme niti blizu.

— r Dva sveža grobova. V Kastvu v Istri sta umrla pred mesecem dni eden za drugim dva mlada tovariša. Silvester Ružič in Anastaz Jurčič, na posledicah, katerih kali sta našla v vojnem službovanju. Narod na Kastavščini je izgubil z njima dva mlada in nenaдомestljiva delavca na prosvetnem polju. Na zadnji njuni poti ju je spremljala šolska mladina z učitelstvom, dižaki in profesorji Kastavskega učiteljskega, lepo število tovarišev in tovarišic ter množica ostalega naroda iz okolice in mesta. Blag lina spomin!

Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, tiskovine itd. prodaja in sprejema zanje naročnino knjigarna »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6.

»Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino«, II. letnik, 1. in 2. snopič je te dni izšel. Naročnina stane 25 K. Časopis obsega devet pol in ima sledečo vsebino:

Razprave: Weber Fr.: O fenomenologiji jezika; Kidrič Fr.: Prispevki in opombe k zgodovini reformacije na Slovenskem. I. Ivan Ungnad in prognanstvu. (Nadaljevanje.); Ramovš Fr.: Sorodstvo staroindijskega sama »Halbjahr«; Dolenc Met.: Pravni izrazi v prevodnih vinogorskega zakona; Kos Milko: Srbski Brankoviči in goriški grofje.

Ocene: Ramovš Fr.: Donesek k slovenskim starostnostim; Kidrič Fr.: Josip Jurčič, Zbrani spisi. Uredil dr. Ivan Prijatelj; Kidrič Fr.: Stritarjeva antologija; Prijatelj Iv.: Slavica. Herausgegeben von M. Murko. I. Die protestantische Kirchenordnung der Slovenen im XVI. Jahrhundert. Eine literarisch-kulturhistorisch-philologische Untersuchung von Fr. Kidrič; Kidrič Fr.: Beiträge zur bayer. Kirchengeschichte, XXVI/1; Georg Loesche, Truberiana, für die Wirksamkeit im Kempten; Kos Milko: Novi doneski k zgodovini turških bojev na Slovenskem; Hauptman Ljudmil: Anton Melik, Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev. I. del.

Male vesti: Nachtigal R.: Koren vend — (vond); Koštial Ivan: Etimologije; Ramovš Franc: K zgodovini slovanske konjugacije; Ramovš Fr.: Zanimiv primer razvoja prehodnega y v slovenščini; Kidrič Fr.: Bibliografski institut; Kos Milko: K. Kadlec, Moščeničsky statut; Kos Milko: Dr. A. Gnirs, Das Görzer Statutbuch.

Pač ni potreba še-le dokazovati potrebe takega filološko-historičnega časopisa, posebno sedaj ne, ko imamo svojo lastno univerzo. Dolžnost vsakega izobraženega Slovenca je, da pozna svoj jezik, svojo literaturo in svojo zgodovino. In ravno to je namen tega časopisa, da širi slovensko znanost. Časopis izide redno štrikrat na leto.

Pozivljamo vse ljubitelje slovenskega jezika, njegove zgodovine ter znanosti sploh, predvsem naše cenjeno učiteljstvo, da si čimprej naroči časopis. Tudi juristi bodo imeli dobiček od njega. Naročnino je poslati na upravništvo Č J K Z: Matica Slovenska v Ljubljani, Kongresni trg 7.

Narodna Galerija v Ljubljani.

V nedeljo, dne 7. t. m. se je otvorila v drugem nadstropju Kresije, Šolski dvored št. 2, Narodna Galerija, zbirka najboljših del moderne slovenske upodabljačje umetnosti. Galerija je odprta za obisk občinstva vsako nedeljo od 10—12 ure in ob četrkih od 2—5 ure popoldne. Vstopnina znaša 2 K za osebo, za dižake 1 K. Člani društva »Narodne Galerije«, ki si je stavilo važno kulturno nalogo, zbrati in našemu narodu zgraditi lastno umetniško galerijo, kjer bo zbrano vse, kar je slovenski duh uspeval lepega, ne plačajo vstopnine. Član lahko postane vsak, kdor plača letnih 30 K članarine, ustanovniki pa plačajo 500 K. Odbor vabi s tem vse, ki jim je slovenska upodabljačja umetnost pri srcu, da posetijo mlado našo galerijo in s pristopom k društvu pomagajo na zgradbi tega za razvoj naše kulture veljavnega instituta.

ZA REZERVNI SKLAD ZAVEZE.

Prostovoljni organizacijski davek.

(Sklap upravnega odbora Zaveze z dne 27. dec. 1918.)

XLVI. izkaz.

Po 520 K: Kozlansko učit. društvo po tovariški M. Sketovi v Kozlem. Po 400 K: Milena Strosova — Leše p. Prevalje v Korotanu s plisom, da so spodaj navedeni tovariši in tovarišice ohladili svojo jezo, ker je bilo učit. zborovanje v Guštanju odpovedano, v tem — da so darovali v rezervni sklad, in sicer: Okorn Vinko, Kogelnik, Milena Strosova, Gajšek Drago, Emlca Kozljeva, Pavla Hriberškova, Olga Dežnikova, Jožica Komelova, Dragoljila Kosijeva, Rakovec Ciril, Lazar Tone, Pečnik Teodor — vsi po 25 K; Mihev Ivo z gospo 50 K; Pečnik Ida 26 K in nelmenovan 24 K. Po 300 K: Saleško učit. društvo — Velenje — (prispevki za l. 1919 in 1920). Po 260 K: Učit. društvo za šentlariški okraj, in sicer: po 20 K: Olga Madonova — Sv. Trojica, Kopic Rado — Sv. Lenart, Perger Mate — Sv. Jurij; po 10 K: Viki Troštova, Grossmann, Koprivec Pepca in Anton — Sv. Anton; Štumpi Ludvik — Sv. Andrej; ga. Kovačič in Kovačič Jakob — Sv. Trojica; Šafarčič, Kronabertvogel, M. Ozimčič — Sv. Lenart; J. Čučkova, Pavla Jakopeceva, Škrjanc Feliks, Malhen Ivan — Sv. Rupert; Katinka Schweigerjeva, Jožica Petelnova, Kranjc Franjo — Sv. Barbara; Pintaričeva in Vreževa — Sv. Benedikt; Čuček J. — Sv. Lenart. Po 217 K: Stefančič Fran — Vel. Lašče. (Denar nabran za rezervni sklad pri zborovanju slov. učit. društva kočevskega okraja v Ortnoku dne 11. marca. Največji znesek — 50 K — je daroval tovariš-gost Žagar Fran, nadučitelj v Klancu pri Trstu.) Po 180 K: Učiteljski zbor narodne šole v Rajhenburgu ob Savi. Po 136 K: Stoklas Vinko — Sv. Andrej pri Ptuj. Prispevali so: Stoklas Vinko 41 K, Marija Paulošičeva 25 K, Josipina Simončičeva 25 K, Elza Tschadova 22,50 K in Kramar Franc 22,50 K. Po 95 K: Grčar Tit — Tržišče na Dolenjskem. Prispevali so: Mimi Grčarjeva 20 K, Klotia Kunaszeva 20 K, Marija Brasova 15 K, Stoviček Svačo in Grčar Tit — vsak po 20 K. Po 100 K: Učiteljski zbor v Sevnici. Po 90 K: Wigele P. — Loški potok pri Ribnici. Prispevali so po 20 K: Wigele Ferdo; po 10 K: Marija Elmspielerjeva, Angela Gradislerjeva, Marija Kovačeva, Franja Lavričeva, Bartol Ivan, Črne Lojze in Likar Leopold — vsi v Loškem potoku. Po 50 K: Fančič Novakova — Sv. Duh, Selnica ob Dravi — mesto venca na krsto prerano preminule ljube svakinje, soproge dr. Novaka, okr. sodnika v Celju; Vidmar Nande — Skočjan v Predmju in Korotanu, in sicer: 25 K sam in 25 K Jela Božičeva. Po 30 K: Loparnik Pet. — Polzela; Minkuš Avg. — Sent Jurij pri Grosuplem; Olga Sušnikova — Rajhenburg. Po 25 K: Štefka Spindlerjeva — Vurberg pri Ptuj. Po 20 K: Albina Kovačeva — Sv. Marko pri Ptuj; Ivan in Marija Benedičič — Skočjan pri Mokronogu; Vilma Kožuhova — Makole pri Polčkanah; Marica Medvedova — Makole; Ivan in Bečica Jakše — Vransko; Pe-

čenko Danilo — Podlipa pri Vrhniki. Po 18 K: Živko Janko — Studenice pri Polčkanah. Po 15 K: Dequal Ciril — Dvor na Dolenjskem. Po 14 K: Mihelič V. — D. M. v Polju za Ivano Marjerjevo 10 K in za Trošta Franca 4 K. Po 11 K: Anica Lazarjeva — Kamna gorica. Po 10 K: Gregorič Vinko — Ljubljana; Kovač Mirko — Železniki; Zupančič Janko — Rateče, Gorenjsko; Michler Ivan — Vrhnika; Slava Maričeva — Stara Lipa p. Vinica; Kokot Ferdo, Erna Kokotova in Marija Skalovnikova — Stara vas, Bzelsko.

Po sklepu izkaza prejel še dve poštni nakaznici. Po 380 K poslal: Gregorc Dragotin — Toplice. Vplačali so po 20 K: Otilija Zemljakova, Jul. Bantan, Zupančič Josip, M. Clarič, G. Ekel, M. Kraiger, Ana Bantanova, Hočever Franc, Matko Martin, Mili Ažmanova, Reiniger Nande, Marok Alojz, Marija Marokova in Samide Josip; po 10 K: Vidmar Anton, Pavla Zurbčeva, Pepca Mikoličeva, Ana Kodermanova Brežnik M., Pirnat O. in Gregorc Dragotin. Ta znesek je pošiljatelj nabral o priliki zborovanja novomeškega učit. društva dne 4. marca t. l. Lepo tako! Posnemanja vredno! Po 140 K: Hofbauer Lojze — Hrastnik. Vplačali so po 30 K: Hermans Josip — Reka pri Laškem; po 20 K: Hofbauer Lojze — Hrastnik; po 10 K: Cander Davorin — Dol pri Hrastniku; Sorčan Ivan, Rainer Rado, Roš Miloš, Ana Sorčanova, Poldi Logarjeva, Julka Čandrova in Marija Laznikova — Hrastnik ter Jurko Stanko — Laško. Priznanje nabiralstvu tov. Hofbaueru in darovalcem! — Današnji izkaz 3171 K. Prej z-kazanih 15.351 K. Skupaj 18.522 K.

Ivan Petrič.

Ljubljana, VII, Gasilska cesta 172.

Opomba: Vsem tovarišem in tovarišicam izrekam tem potom svojo srčno zahvalo za izraženo čestitke proti malenkosti povodom poravnane krivice iz preteklega doba. Tovariš A. v L. mi je pisal: „Dragi! In vendar! Za trpljenje končno pravo zadoščenje. Privoščijo Ti gotovi ljudje tega gotovo ne, a okrog Tvojih ustn gledam zadovoljiv smehljaj. Ave!“

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Fran Marolt.

Last in založba „Zaveze jugoslovanskega učiteljstva“.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Št. 267., m. š. sv.

Razpis službe.

Na mestni pomožni šoli je vsled odredbe šolskega sveta za Slovenijo z dne 30. januarja 1920, št. 20.446/19, s šolskim letom 1920/21 stalno popolniti nanovo sistemizirano mesto strokovnega učitelja za rokotvorni pouk na tej šoli.

Prednost za podelitev te službe imajo prosilci, ki so za ta pouk že usposobljeni. Učitelj rokotvornega pouka bo imel obenem nalogo, med velikimi počitnicami prirejati učne tečaje za izobrazbo učiteljev rokotvornega pouka.

Prosilci, ki reflektujejo na to službo, naj svoje pravilno opremljene prošnje službenim potom vlagajo pri podpisnem mestnem šolskem svetu

najkasneje do 30. aprila 1920.

Mestni šolski svet v Ljubljani,
dne 3. marca 1920.

Št. 247., m. š. sv.

Razpis službe.

Na javnih mestnih ljudskih šolah ljubljanskih se po odredbi višjega šolskega sveta z dne 29. januarja 1920, št. 20.448 iz leta 1919, za šolsko leto 1920/21 v stalno popolnitev razpisujeta dve nanovo sistemizirani učni mesti, in sicer mesto stalnega suplenta in mesto stalne suplenteke z vsemi pravicami stalnega učiteljstva.

Stalni suplent bo pridelen I. mestni deški ljudski šoli v Komenskega ulici, stalna suplenta pa I. mestni dekliški ljudski šoli na Sv. Jakoba trgu.

Pravilno opremljene prošnje je vlagati po predpisani službeni poti pri mestnem šolskem svetu najkasneje do

dne 30. aprila 1920.

Zakasnele prošnje se ne bodo vpoševale.

Mestni šolski svet ljubljanski,
dne 5. marca 1920.

Predsednik:
Dr. Ivan Tavčar.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani

registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 29. febr. 1920 K 48.829-75.

Hranilne vloge obrestuje od 1. aprila 1920

po 3 %.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/16. do 1/16. ure popoldne.

Na dopise brez vpslanih znamk za 1 K se ne odgovarja.

Spominjajte se rezervnega sklada „Zaveze“!